

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

MAREC 2017
ŠTEVILKA 61
ISSN 1331 - 548X

MINISTROVA NAPOVED

Gorazd Žmavc: Vsa slovenska društva na Hrvaškem bodo preživela, pojavila pa se bodo tudi nova

PLEČNIKOVO LETO

Kako živa in vidna je umetniška dediščina slovitega slovenskega arhitekta na Hrvaškem

PRIMORSKA POJE

Glasovi naših pevcev spet zveneli na eni največjih prireditev slovenske ljubiteljske kulture

SLOVENŠČINA V ZAGREBU

Jezikoslovec Zvonko Kovač in zgodovinar Filip Škiljan o trajnih kulturnih vezeh med narodoma

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Kako utripa predvolilna Hrvaška?
- 3 Občni zbor: Mladi, mladi! Kje so pa tvoji!?
- 4 Pripadniki manjšine smo enakopravni, drugačni in z vedno istimi težavami
- 5 Gorazd Žmavc: Enotnost je nosilec moči, še posebej pri narodnih manjšinah
- 6 Za praznik nam je slovenski umetnik nastavil ogledalo
- 7 Praznična koncerta v Zagrebu
- 7 Primorska poje: Prirčno druženje v deželi Martina Krpana
- 8 Uspešen koncert pri tržaških Slovencih
- 8 Izgnancem zahvala za ohranjanje spomina
- 9 Živahna pomlad: razstave, obletnice, obiski
- 9 Novi odmev odmeva že 20 let! Gremo naprej!
- 10 Filip Škiljan: Ohranjanje jezika je za Slovence tudi ohranjanje identitete
- 11 Kako so Butalci v Zagrebu kupovali pamet
- 12 Ko bi bilo vedno tako!
- 12 Zapustil nas je Danijel Kranjc

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 13 Prešeren povezal Lipo in Triglav
- 13 Slovenski kulturni praznik v družbi literata in pevecv
- 14 Skupna proslava slovenskih društev v Istri
- 14 Maleševe ilustracije Prešernovih sonetov
- 15 O skoraj pozabljeni šavirski tradiciji v slovenski Istri
- 15 Miriam Pran: Nujno potrebujemo prostor!
- 16 Umetnost Zdenka Sile iztrgana pozabi
- 16 Otroke obiskala Muca copatarica
- 16 Jubilejna proslava Prešernovega dne
- 17 Sladko grenka prva četrtina leta
- 18 Kako doseči, da bomo bolj vidni in slišni?
- 18 Praznični preplet morja, poezije in domovine

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 19 Mojstrstvo večnega Plečnikovega opusa na Hrvaškem

KULTURNA OBZORJA

- 20 Polnoletnost Gostičevih dnevov
- 20 In memoriam: Anton Nanut
- 21 Panorama novejšega slovenskega pesništva
- 21 Marjan osvojil zlato!
- 22 Od gledališča in filozofije do filma in arhitekture
- 23 Jezikovna snažnost in napačen naglas ne gresta skupaj

POGOVARJALI SMO SE

- 23 Zvonko Kovač o vlogi ambasadorja slovenske književnosti in jezika

MATERINŠČINA

- 24 Učenje slovenščine ob prijetnem druženju
- 24 Najlepše slovenske besede: deklica, pikapolonica, pajkice
- 24 Materinščina, topilni lonci in jezikovna prevlada
- 25 Komedije za razvedrilo, vodniki za na pot

SLOVENSKO-HRVAŠKA KRONIKA

- 25 Čigav je teran in kaj se bo zgodilo s Cimosom?

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 26 Andrej Hajnšek - trener olimpijske pobjednice Sare Kolak
- 27 Medalja naši Agati!

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 27 Kaj so nekoč jedli Ljubljančani?
- 27 Pregovori
- 28 Plečnikova Ljubljana

Novi odmev izdajata

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba

in **Svet slovenske nacionalne manjšine**

Mesta Zagreb

s pomočjo

Savjeta za nacionalne manjine

Republike Hrvatske

in **Urada vlade Republike Slovenije za**

Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:

Darko Šonc

Uredništvo:

Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinič, Irena Pavlovič, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:

Agata Klinar Medaković
Pregled in oprema besedil:

Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Marina Ljubanović

Tisk:

Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom

Masarykova 13/1, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171

slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

Slika na naslovnici: Slovenski arhitekt svetovnega slovesa Jože Plečnik (1872-1957) na Brionih leta 1956. Paviljon na fotografiji je njegov zadnji v celoti realiziran projekt. V Plečnikovem letu, ob 145. obletnici njegovega rojstva in 60. obletnici njegove smrti. V Novem odmevu razgrinjamo njegovo dediščino na Hrvaškem.

Foto: dr. Lojze Gostiša in Ekspertprojekt.

Kako utripa predvolilna Hrvaška?

Po krajšem volilnem premoru se politično in družbeno ozračje pri nas spet segreva: tretjo majsko nedeljo, torej 21. maja, gremo na lokalne volitve. Ali pa tudi ne. Ste kdaj razmišljali, kaj na volitvah pomeni glas pripadnika manjšine?

Volitve so praznik demokracije. Pa vendar ob napovedi volitev ne bi smeli kar tako zamahniti z roko. Veliko bralcev Novega odmeva je živelo v časih, ko splošne, demokratične, večstrankarske volitve sploh niso obstajale. Se spomnite, kako vznemirjeni smo bili v začetku 90. let, ko smo dobili pravico, da sami odločamo o tem, komu bomo zaupali upravljanje javnih zadev? Ta pravica je neodtujljiva. Vsi jo imamo. Vsak pa se tudi odloči, ali jo bo izkoristil ali ne. Z zavedanjem, da so volitve tiste, kjer državljani demokratičnih držav običajno odgovorimo na vprašanje, v kakšni državi ali v kakšnem mestu si želimo živeti.

»Velikokrat je slišati krilatice kot so Volitve so praznik demokracije ali Kdor ne glasuje, naj se ne pritožuje. Pa je res tako preprosto?«

Velikokrat je slišati krilatice: Kdor ne glasuje, naj se ne pritožuje. Kdor torej v svojo prihodnost in prihodnost družbe ni vložil niti toliko časa, da bi stopil do prvega volišča, naj torej ne kritizira tistih, ki so se odločili namesto njega, in za predsednika države, poslanca, župana ... izvolili nekoga, ki mu ni po volji. Pa je res tako preprosto? Seveda ne, tudi volitve so kompleksna zadeva, na njihov izid vpliva marsikaj, navsezadnje tudi to, kdo sploh kandidira. Smo na volilnem lističu našli koga, ki je vreden našega glasu?

Pa vendar bi bilo škoda, če ob lokalnih volitvah ne bi razmišljali, kako močno na naša življenja - ne le življenja občanov in meščanov, ampak tudi življenja pripadnikov manjšine - vpliva, kdo zasede najpomembnejše položaje in si razdeli politični vpliv. Naklonjenost ali nenaklonjenost lokalnih oblasti naša društva še kako občutijo, velikokrat se odnos začne že pri prostorskih ali finančnih vprašanjih. Pripadniki manjšin, tudi slovenske, k sreči nismo enoumno in monolitno volilno telo. Smo ljudje, državljani, volivci. Vsak razmišlja s svojo glavo. To, da smo Slovenci, še ne definira naših političnih pogledov ali izbor. Smo različni, v tej različnosti se znamo medsebojno sprejemati in spoštovati, kot se tudi povezujemo na skupnih točkah, kot so kultura, identiteta, jezik. To je naša vrlina in dragocenost. Tega ne bi smeli pozabiti. (jpt)

Občni zbor: Mladi, mladi! Kje so pa tvoji!?

Programsko in finančno poročilo za lani, načrti za leto 2017, predvsem pa vprašanje, kako pomladiti društvo, so bili v ospredju občnega zbora Slovenskega doma, ki je potekal 16. marca v Prešernovi dvorani. Udeležilo se ga je 57 članov.

»Naše društvo je po starosti članov zelo staro in tudi na tokratni skupščini opozarjam, da je nujno treba nekaj narediti,« je navzoče alarmiral predsednik **Darko Šonc**. »Apeliram na vse: pripeljite svoje otroke in vnuke, učite jih materni jezik, navadite jih zahajati v Slovenski dom, naj začutijo, da je tu tudi njihov drugi dom. Sprašujem vas: Kje so pa tvoji? Če se tega ne bomo vprašali, nas ne bo,« je še dejal Šonc. Pozval je tudi k oživitvi družbenih v Slovenskem domu: »Med našimi someščani in ostalimi manjšinci veljamo za dejavne in dobro organizirane. Potrudimo se, da bo res tako.«

Plodno leto 2016, tudi za letos ambiciozno

Darko Šonc je podal tudi finančno poročilo, predsednik nadzornega odbora **Rolando Nikčević**, pa je ob tem pojasnil vlogo nadzornikov: »V delu Slovenskega doma sodelujemo celo leto, naša naloga ni, da analiziramo, kako se porabijo sredstva, temveč da spremljamo, ali so porabljena namensko.« Letošnji finančni prilivi naj bi bili na ravni lanskoletnih, vendar prva tretjina leta poteka skoraj brez sredstev; če bomo v začetku aprila izvedeli, koliko denarja nam bo odobrenega, bo tudi jasno, kakšno programsko leto je pred nami. Zaenkrat načrtujemo: izid drugega dela knjige o Slovencih v hrvaškem športu (**Eduard Hemar**) ter knjižici o Jožetu Plečniku na Hrvaškem (**Polona Jurinić**) in frančiškanku Janku Ambrožu Testenu (**Bernardin Škunca**). Pod

»V društvenem nabiralniku v minulih dveh letih ni bilo niti enega predloga za program kot tudi kako pomladiti članstvo in vodstvo društva, vključno s predsednikom,« je bil kritičen Darko Šonc, ko je udeležence občnega zbora pozval k večji angažiranosti v društvu. Foto: akm

točko razno so bile predlagane ideje, s katerimi bi oplemenitili delovanje društva: od vzpostavitve Facebook profila, otroške delavnice, izletov, plesnih večerov, fotografske in planinske skupine... Debatiranje o prihodnosti Slovenskega doma se je v dobrem vzdušju nadaljevalo ob večerji s kranjskimi klobasami, potico in vinsko kapljico.

Agata Klinar Medaković

Članstvo Slovenskega doma*

do 18 let	9
od 18 do 30 let	37
od 30 do 50 let	116
od 50 do 70 let	182
več kot 70 let	261
Skupaj	605

Op.: *Upoštevani so člani, ki redno plačujejo članarino.

Pripadniki manjšine smo enakopravni, drugačni in z vedno istimi težavami

Državnozborska komisija za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki se je 9. marca mudila na uradnem obisku v Zagrebu, se je na srečanju s predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem seznanila s položajem in pričakovanjem slovenske manjšine.

Predsednik Zveze **Darko Šonc** je sestanek začel z vprašanjem zakaj na takšnih srečanjih običajno gostje in gostitelji običajno sedejo vsak na svojo stran mize - ali ne bi bilo za spoznavanje bolje, da bi sedeli mešano, saj nas navezadnje vse močno povezuje naša Slovenija. Za delegacijo Zveze je dejal, da ne gre za manjšinsko elito, ampak predstavnike slovenske skupnosti, ki živi na Hrvaškem: »Imamo svoj materni jezik, običaje, tradicijo, navade in vzgojo, po katerih se razlikujemo od večinskega naroda, in to različnost želimo ohraniti. Želimo biti enakopravni, ampak drugačni.«

Denar: prepozno, premalo

Šonc je izpostavil težave, ki trajajo že leta. Slovenska skupnost na Hrvaškem je nepravilno razdeljena na Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu. Posledica takšne razdelitve je nesimetričnost v razdelitvi denarja za delovanje slovenskih društev. Kdor ima status društva Slovencev v zamejstvu, dobi več denarja kot enako društvo, ki pa ga zakon formalno uvršča med Slovence po svetu. Slovensko društvo v Zagrebu ali denimo Dubrovniku ne bi bilo upravičeno do enake finančne podpore, četudi bi imelo enako število članov in bi pripravilo enako kakovosten program. Nekaterim društvom je bilo tako na letni ravni odobrenih 2.500 evrov, kar ne zadošča niti za najemnino prostorov in plačilo položnic, kaj šele za kakšno dejavnost, zato so nekatera že napovedala zapiranje in prenehanje z delom.

Velike težave imajo pripadniki slovenske skupnosti pri pridobitvi slovenskega državljanstva. Eden od pogojev je, da mora biti prosilec več kot pet let aktiven član slovenskega društva, čeprav je slovenstvo mogoče izkazovati tudi drugače, denimo z opredelitvijo ali uvrstitvijo na manjšinski volilni seznam.

(Ne)zastopanost v hrvaškem saboru

Predsednika državnozborske komisije **Ivana Hršaka**, je zanimalo, kako slovenska društva in Zveza sodelujejo s poslan-

Med temami pogovorov so bili tudi učenje slovenskega jezika in kulture ter formalni položaj manjšine na Hrvaškem. Foto: N.R.

ko **Ermino Lekaj Prljaskaj**, ki je bila kot kandidatka albanske skupnosti izvoljena za zastopnico interesov Albancev, Bošnjakov, Črnogorcev, Makedoncev in Slovencev. Šonc je pojasnil, da veljavni volilni zakon Slovincem na Hrvaškem

ne omogoča niti teoretične možnosti za izvolitev slovenskega poslanca v sabor. Glede poslanke Lekaj Prljaskajeve pa povedal, da ni nobenih stikov, čeprav je bila izvoljena že leta 2015. V Zvezi še vedno pričakujejo njeno povabilo. (r.d.)

Ivan Hršak: Naredili smo korak naprej

Predsednika Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu smo prosili za komentar obiska v Zagrebu. Po njegovih besedah je izkupiček zadovoljiv, saj se jim je uspelo srečati s poslanko Ermino Lekaj Prljaskaj. »Seveda sem bil neprijetno presenečen, ko sem izvedel, da med našo narodno skupnostjo in njihovo predstavnico do sedaj ni bilo nobenih stikov, kar pomeni, da Slovenci v hrvaškem parlamentu dejansko niso imeli pravega zastopnika, a menim, da smo storili korak naprej. Gospa poslanka nam je obljubila, da bo v najkrajšem možnem času vzpostavila kontakt tako s slovensko narodno skupnostjo kot tudi slovenskim veleposlaništvom. Dodal bi še, da osebno podpiram idejo, o rotiranju saborskih zastopnikov manjšin na Hrvaškem, tako bi tudi Slovenci za določen čas prišli do svojega predstavnika.«

V delegaciji Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu so bili predsednik **Ivan Hršak** ter člani **Anita Koleša**, **Ljudmila Novak** in **Marija Bačič**. V imenu gostiteljev so bili navzoči člani Sveta Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**, **Milan Grlica**, **Darja Jusup**, **Cvetlo Šušmelj**, **Klaudija Velimirovič**, **Barbara Antolić Vupora** in **Silvester Kmetič**. Sestanka so se udeležili tudi slovenska veleposlanica **Smiljana Knez**, njen sodelavec **Primož Koštrica** in predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudi Merljak**.

Gorazd Žmavc: Enotnost je nosilec moči, še posebej pri narodnih manjšinah

Na čelu Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu je že od leta 2014 minister Gorazd Žmavc, sedemdesetletni pravnik z izkušnjami v lokalni politiki in gospodarstvu. Ko smo ga v pogovoru za Novi odmev povabili, da z oceno od ena do pet ovrednoti delovanje slovenske skupnosti na Hrvaškem, je to utemeljeno zavrnil, saj odnosa z rojaki ni želel postaviti v razmerje avtoritete in discipline. »Dober odnos tudi v učilnici izhaja iz vzajemnega spoštovanja in zaupanja, tega pa nam po mojem mnenju ne manjka,« je prepričan minister.

■ **Kulturno delovanje, založniški projekti in druženje so – če poenostavimo – v ospredju delovanja naših društev. Imamo pa tudi nekaj uspešnih akcij močnejšega vstopanja Slovencev v družbeno življenje, denimo z uvajanjem pouka slovenščine v šole. Kako je to videti iz vašega zornega kota? Kaj vas veseli in kaj pogrešate?**

- Vsak premik naprej nas veseli in ga podpiramo. Ocenjujem, da so glede tega v zadnjem letu največ naredili na Reki in v Gorskem kotarju. Zlasti na Reki so uspehi res veliki. Zadovoljni smo z napredovanjem, vendar je v prihodnje potrebno ohraniti doseženo in iskati nove možnosti za še večjo vpetost slovenske manjšine na Hrvaškem v družbeno-politična dogajanja na lokalnih ravneh in pa tudi na državni ravni, še zlasti v obliki sooblikovanja tem, ki se nanašajo na manjšine in s tem neposredno tudi na našo slovensko manjšino.

■ **Težave društev so podobne: prostorsko vprašanje, neredno financiranje dejavnosti in tudi premajhna sredstva: letošnja porazdelitev denarja za posamična društva ne zadostuje niti za preživetje. Tu pa je tudi pogost občutek medijske, družbene in politične izoliranosti s strani matice. Kako to komentirate?**

- Najmanj trem četrtinam slovenskih društev na Hrvaškem je bila s strani našega Urada letos odobrena finančna podpora, ki je višja od lanske. In verjamem, da se bo trend rasti nadaljeval tudi v prihodnjih letih. Prepričan sem da bodo

Gorazd Žmavc, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu: »Slovenija v okviru svoje zunanje politike obravnava slovenstvo kot zgodovinsko in kulturno kategorijo, ki pomeni skupnost ljudi z živo zavestjo o pripadnosti slovenskemu jeziku in kulturi, in ne le državljanstvo.« Foto: USZS

vsa slovenska društva preživela, pojavila pa se bodo tudi nova. Prepričan sem, da občutek izoliranosti s strani matične domovine Republike Slovenije ni utemeljen, dokazi so v številnih aktivnostih, ki jih Urad sprejema za večjo prepoznavnost slovenske skupnosti na Hrvaškem, od komunikacijskih, politične aktivnosti, gospodarskega, kulturnega in znanstvenega povezovanja.

■ **Eden od kriterijev za pridobitev slovenskega državljanstva je med drugim tudi, da je prosilec vsaj pet let aktiven član slovenskega društva, je tak pogoj smiseln v vidika strategije odnosov do Slovencev zunaj slovenskih meja?**

- Da, saj gre v tem primeru le za eden izmed načinov pridobitve slovenskega državljanstva po vnaprej določenem postopku. Ta pogoj mora biti izpolnjen pri pridobitvi slovenskega državljanstva z naturalizacijo, to je sprejem v državljanstvo na podlagi prošnje prosilca. V tem postopku mora biti poleg zakonsko določenih pogojev izpolnjen še pogoj nacionalnega interesa, kjer se od prosilca pričakuje, da sam izkaže pripadnost slovenskemu narodu in aktivno delovanje

»Verjamem, da se bo trend rasti denarne podpore manjšini nadaljeval tudi v prihodnjih letih. Prepričan sem da bodo vsa slovenska društva preživela, pojavila pa se bodo tudi nova.«

usmerjeno k varovanju interesov in promociji Slovenije. Menim, da to ne bi smel biti problem za nikogar, ki se resnično čuti Slovenec. Strategija opredeljuje pripadnost slovenskemu narodu širše od samega Zakona o državljanstvu Republike Slovenije in pripadajočih uredb. V strategiji slovenstvo ni urejeno le z vidika status državljanstva, ampak v luči skupnega slovenskega kulturnega prostora, ki pa je širši od uradnega državnega teritorija.

»Odprta ali nerešena vprašanja ne morejo in ne smejo vplivati na položaj in na odnos do narodne manjšine v civiliziranih evropskih državah.«

■ **Kaj pa nesmiselno deljenje pripadnikov naše skupnosti na zamejce in Slovence po svetu, kljub zgodovinskemu dejstvu, da je minilo več kot 100 let od konstitutivnosti Slovencev na Hrvaškem? Lahko pričakujemo popravek te zakonske rešitve?**

- Slovenci v obmejnem območju sosednjih držav so avtohtono prebivalstvo, saj njihova naseljenost na tistem ozemlju sega v davnino in skupaj z Republiko Slovenijo tvorijo skupni slovenski kulturni prostor. Razlogi za nastanek skupnosti, ki tvori Slovence po svetu, pa so predvsem ekonomski razlogi za odhod iz matične države. Slovenska narodna skupnost v zamejstvu in po svetu sta obravnavani popolnoma enakopravno ne glede na obsto-

ječo zakonsko ureditev (razdelitev finančnih sredstev, dva posvetovalna sveta na državni ravni v Republiki Slovenije za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu).

■ **Napetosti, ki bi lahko izhajale iz takšne obravnave, po svojih najboljših močeh preprečuje in blaži Zveza slovenskih društev na Hrvaškem. Kako pomembno je, da naša krovna organizacija ostaja enotna?**

- Enotnost je nosilec moči. Ta je še toliko bolj pomembna pri manjših skupnostih kot so narodne manjšine. Tako je ta ključna tudi pri slovenski narodni manjšini na Hrvaškem. Prepričan sem, da ste kot krovna organizacija 16-tih slovenskih društev na Hrvaškem to že velikokrat tudi imeli priložnost začutiti pri uresničevanju lastnih ciljev.

■ **Kolikokrat v vladi ob razpravi o odprtih vprašanjih s Hrvaško premislite in se pogovorite, kako bo kakšna poteza Ljubljane vplivala na položaj in življenje slovenske skupnosti?**

- Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu je del zunanje politike Republike Slovenije, zato je samoumevno, da vlada upošteva

tudi ta segment pri oblikovanju uradnih državnih stališč v mednarodnih odnosih z drugimi državami in s tem tudi s Hrvaško. Odprta ali nerešena vprašanja ne morejo in ne smejo vplivati na položaj in na odnos do narodne manjšine v civiliziranih evropskih državah, kar Republika Hrvaška in Republika Slovenija nedvomno sta.

■ **Kako naj se pripravimo na bližnjo prihodnost, na neizogibno »vročo kri« med državama ob razglasitvi odločitve arbitražnega sodišča?**

- Zveza mora ostati enotna in stabilna ter zadržati fokus na svojem temeljnem poslanstvu in ciljeh. Zaradi takšnih in morebitnih podobnih situacij v prihodnosti je treba zvezo okrepiti in - kot sem že omenil - stremeti k njeni večji in močnejši vpetosti ne samo v družbeno in kulturno življenje na Hrvaškem, ampak tudi v politično.

■ **V svojem mandatu ste bili že skoraj povsod po svetu, kjer živijo Slovenci. Ste naleteli na kakšen res uspešen recept za pomlajevanje društev in vključevanje novih generacij?**

- Učinkovitega pravila, ki bi se ga vsi držali in bi nas uspešno pripeljal v pomladitev

slovenskih struktur, ni. Vsaka skupnost mora izumiti lasten recept. Edina sestavina, ki je zanesljivo skupna vsem receptom, pa je napor - kolikor je mogoče velik trud pri iskanju pravih rešitev. Moje zadovoljstvo bo veliko, če bomo v naslednjih letih pri stikih z slovenskimi skupnostmi na Hrvaškem srečevali več mladih.

■ **Za Slovenski dom v Zagrebu je bil izid 60. številke Novega odmeva res velik praznik, žal se nam ni pridružil noben predstavnik Urada, časopis pa najbrž spremljate in imate o njem tudi mnenje. Nam ga lahko zaupate?**

- Žal nas je na Uradu premalo, da bi lahko pokrili vse dogodke in prireditve, ki bogatijo življenje Slovencev v zamejstvu in po svetu. Vašemu časopisu pa se ob dvajsetletnici izhajanja zahvaljujem za ves vložen napor in strast pri izdajanju ter vam v imenu vseh Slovencev iskreno čestitam! (no/r.d.) 🇺🇦

»Učinkovitega pravila, ki bi se ga vsi držali in bi nas uspešno pripeljal v pomladitev slovenskih struktur, ni. Vsaka skupnost mora izumiti lasten recept.«

Prešernov dan

Za praznik nam je slovenski umetnik nastavil ogledalo

Ob slovenskem kulturnem prazniku smo imeli Slovenci v Zagrebu priložnost uživati v izjemni predstavi *Kdo smo? Od kod prihajamo in kam gremo?* Monokomedija Jureta Ivanušiča in Marka Vezoviška je 6. februarja napolnila Slovenski dom.

V predstavi nas je dramski igralec **Jure Ivanušič** na zelo hudomušen način, z recitacijami, petjem in igranjem na klavir seznanil s slovensko preteklostjo in sedanjostjo ter se na koncu dotaknil tudi slovenske prihodnosti. Avtorja predstavo opisujeta kot labirint ogledal ali uro slovenske psihoanalize: "Kako smo sploh

preživeli to svojo zgodovino od Praslovanca preko Praslovenca pa vse do današnjega Pravega Slovenca? Kako smo preživeli kljub slovenskemu nacionalnemu karakterju? Ali pa smo preživeli ravno zaradi njega?"

Dvorana v Slovenskem domu je bila ta večer tako polna kot že dolgo ne! Številna

publika je v odlični monokomediji iskreno uživala, kar potrjuje dolgi in glasni aplavz, s katerim smo nagradili enkratnega Jureta Ivanušiča. Za izjemno doživetje se mu je zahvalil tudi predsednik društva **Darko Šonc**, ki je ob koncu predstave nagovoril obiskovalce, med njimi tudi odposlanca zagrebškega župana **Francija Krstića** in pooblaščenega ministra s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Marka Rakovca**.

Pred slovesom smo bil vsi navzoči deležni še dodatnega uživanja v pokušini kranjskih klobas, orehovi in makovi potici ter dobri slovenski kapljici.

Marjeta Trkman Kravar 🇺🇦

Obiskovalci so dvorano Slovenskega doma napolnili do zadnjega kotička. Foto: Toni Hnojčič

Vsi obrazi Jureta Ivanušiča v odlični monokomediji, s katero je navdušil zagrebško publiko. Foto: Toni Hnojčič

Praznična koncerta v Zagrebu

Ob koncu lanskega in začetku letošnjega leta je mešani pevski zbor Slovenski dom dvakrat nastopil skupaj z ostalimi manjšinami v Zagrebu: 17. decembra na prireditvi Tradicija, ki nas povezuje, 7. januarja pa na koncertu božičnih pesmi v zagrebški katedrali.

Prireditev Tradicija ki nas povezuje je potekala v organizaciji kulturnega centra Dubrava v Zagrebu, v preddverju te ustanove. Gre pravzaprav za delavnico, na kateri se manjšine predstavijo z različnimi tehnikami ljudske umetnosti, predvsem izdelovanjem priložnostnih okraskov. Videli smo miniaturne jaslice, samoborski kinč - tipičen samoborski okrasek iz krep papirja, krašenje zimzelenih vej ..., poskusili tradicionalne ukrajinske, poljske, češke, bolgarske in slovenske dobrote ter spremljali pester program. Prireditev je koordinirala in povezovala **Lucija Franič Novak**.

Na stojnici Slovenskega doma je **Stanka Novković** izdelovala okraske iz plodov nara-

ve in papirja. Seveda se je med okraski znašla tudi slovenska potica. Slovenska beseda je zazvenela ob zvokih božičnih pesmi, ki jih je zapel MePZ Slovenski dom. Ob spremljavi dveh harmonik, na kateri sta igrala pevec **Bojan Kovačić** in dirigent **Ivica Ivanović**, smo zapeli še venček narodnih.

Vznesen nastop v katedrali

Na tradicionalnem koncertu v zagrebški katedrali so nastopili pevski zbori in predstavniki češke, madžarske, nemške, slovaške, slovenske, poljske in ukrajinske nacionalne manjšine ter KUD iz Dugega Sela. Vsak zbor je zapel dve božični pesmi v maternem jeziku. Sledil je svečan trenutek, ko smo pred

Nastop v zagrebški katedrali. Foto: Toni Hnojčik

oltarjem zapeli kitico pesmi Tiha noč vsak v svojem jeziku, nato pa vsi skupaj v hrvaščini Narodi nam se. Tradicionalne razlike smo poudarili tudi z oblečili - videli smo poljske in slovenske rute, češke in hrvaške noše. Po zadnji pesmi, ki so jo skupaj z zbori peli vsi v polni katedrali, je odzvanjalo glasno ploskanje.

Navzoče sta pozdravila rektor katedrale **Josip Kuhtić** in predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mešta Zagreb **Dušan Mišković**.

Stanka Herak 🇺🇦

Primorska poje: Pristrčno druženje v deželi Martina Krpana

Tudi letos je MePZ Slovenski dom nastopil na prireditvi Primorska poje. Na koncertu v Pivki se je 19. marca predstavilo sedem zborov, vsak z drugačnim, a vrhunsko izvedenim programom, ki so ga sestavljale domoljubne, ljudske in umetne pesmi.

Na odru je vsak pevec dodal svoj delež za skupni cilj svojega zbora: zveneti najboljše in najlepše. Nastopili so ženski, moški, mešani in komorni zbori iz Mosta na Soči, Puč -Koštabone, Nove Gorice, Renč, Cola, Kopra in Zagreba. Poslušalci v avli osnovne šole Pivka, so pokazali, da imajo radi zborovsko petje. Vsak aplavz je bil topel, pristrčen. Prisluhnilo so pesmi, ki sporoča, doživlja, ohranja jezik in kulturno dediščino.

Naš zbor je zapel pesmi Luna sije, Kraška jesen, Viharnik vrh gora in Nocoj pa, oh nocoj. Seveda, da smo imeli malo treme, ampak smo zapeli iz srca, slovesno, močno in tako smo bili tudi nagradi. Posebno dolgo je bilo slišati aplavz po pesmi Viharnik vrh gora in pri odhodu z odra, ko se je nehalo ploskati šele takrat, ko je zadnji pevec stopil v gledališče.

Čestitke dirigentu Ivici Ivanoviću. Foto: MTK

Pred nastopom zadnjega zbora je občinstvo in nastopajoče pozdravil predsednik Zveze pevskih zborov Primorske **Anton Baloh**. Zahvalil se je napovedovalki **Silvi Bajc** in medijem, ki pesem ponesejo izven koncertnih dvoran. Ko je govoril o povezovanju zborov na obeh straneh državne meje, je posebej omenil naš zbor, ki ohranja in širi slovensko pesem na Hrvaškem. Izrazil je željo, da bi prireditev Primorska poje pripravili tudi v Zagrebu.

Pesem, ki je skupni imenovalc vseh pevcev in ki razveseljuje, je zvenela tudi po koncertu, na druženju ob zakuski.

Stanka Herak 🇺🇦

Andrej Filipič, zborovodja komornega zbora Grgar iz Nove Gorice: Revija Primorska poje je zelo povezovalna prireditev, pohvalno je, da na njej sodelujeta oba zbora zagrebškega Slovenskega doma. **Ivica Ivanović**, zborovodja MePZ Slovenski dom: Pevci si zaslužijo čestitke, ker so se na nastopu resno potrudili, krasno so peli tudi drugi nastopajoči. Publika je drugače spremljala komorni zbor, ki je nastopil pred nami, in nastop našega zbora; komorni je pel fantastično, ampak počasi, po odzivu publike sodeč morda celo prepočasi.

Marjeta Trkman Kravar, članica Slovenskega doma in turistična vodnica v Zagrebu: Bilo je čustveno, saj sem kot študentka pela v zboru Obala. Ob nastopu naših pevcev sem uživala. Zborov ni mogoče primerjati, vsak posebej je bil enkrat. Pevci: ne veselite se, ko nimate vaj, veselite se, ko jih imate.

Uspešen koncert pri tržaških Slovencih

V okviru revije **Primorska poje** je mešani pevski zbor A. M. Slomška 4. marca nastopil v Bazovici; tisto soboto je revija potekala tudi v Biljah in Podbrdu, mi pa smo bili navdušeni, ker smo »zadeli« prav Bazovico, po kateri se imenuje slovensko društvo na Reki.

Komaj smo čakali, da pridemo v Bazovico in si potešimo radovednost: zanimalo nas je, kakšen je ta zamejski kraj na Tržaškem. Prispeli smo dovolj zgodaj, vendar sta nas dež in burja prikrajšala za sprehod po kraju. Takoj po prihodu so nas prijazni domačini napotili v župnišče, kjer smo si malo odpočili, nato pa se zbrali na vajah v bazoviški cerkvi sv. Marije Magdalene.

Naš zbor je kot običajno nastopil na koru, saj nas je malo in se bolje odrežemo ob orgelski spremljavi. Pod vodstvom **Vinka Glasnovića** smo zapeli tri skladbe, in sicer Slomškovo bralno priznanje in Svete sobote A. M. Slomška ter Rajske strune zadonite Josipa Levičnika,

Poleg našega zbora so nastopili še Združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, Mešani cerkveni pevski zbor Sv. Jerneja z Opčin, Župnijski pevski zbor Sv.

Urbana iz Godoviča, Mešani pevski zbor dr. Frančiška Lampeta iz Črnega vrha, Ženski pevski zbor Kulturnega društva Korte, Moški pevski zbor Jacobusa Gallusa iz Trsta in Moški pevski zbor Lojza Bratuža iz Gorica.

Program je bil izredno kakovosten, zbori so peli vrhunsko. Sakralno glasbo, izbrano prav za to priložnost, smo poslušali odprtih src, kamor je tudi prihajala. Kakovost in toplota glasbe sta preglasila hladno in vlažno vreme, glasba nas je ogrela in izpolnila z mirom.

Letošnja revija **Primorska poje**, že 48. zapored, je bila posvečena 70. obletnici priključitve Primorske matični domovini, 80. obletnici smrti Lojzeta Bratuža in 130. obletnici rojstva Zorka Prelovca.

Fotografija za spomin. Foto: MM

Po koncertu smo se vsi zbori zbrali v večjem gostišču, kjer so za vse nastopajoče pripravili pravo pojedino. Potem ko smo se okrepcali, smo se odpravili v Sežano. Tam smo prenočili, nato pa naslednji dan obiskali dvorec Miramare pri Trstu, si ogledali muzej, se sprehodili po parku in odšli proti domu. V postojnskem domu upokojencev smo obiskali našo **Martino Koman**, ki je bila dolga leta naša članica, vodila je tudi duhovno sekcijo A. M. Slomšek in bila kratek čas tudi v.d. predsednika Slovenskega doma.

Miroslava-Maria Bahun 🇺🇸

Izgnancem zahvala za ohranjanje spomina

Ob 25-letnici delovanja Društva izgnancev Slovenije je tudi naša Krajevna organizacija **Zagreb** prejela spominsko listino v zahvalo za ohranjanje zgodovinskega spomina na trpljenje Slovencev zaradi okupatorjevega nasilja ter izгона iz domovine.

Druženje v Prešernovi dvorani. Foto: Nino Lah

Priložnost za seznanitev s spominsko listino je bilo druženje izgnancev iz obdobja 1941–1945, ki smo ga v Slovenskem domu pripravili 17. decembra. Zbralo se je kar lepo število članov krajevne organizacije. Pogovorili smo se o načrtih za leto 2017 in prisluhnili novicam o delovanju Društva izgnancev

Slovenije. Veseli smo bili, da se nam je pridružil predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**.

Ob skromni zakuski, za katero vsako leto poskrbi pridna trojka: **Jozefa Bogolin**, **Hedvika Čeranič** in **Ana Marić**, smo se družili nekaj ur. Pijače ni manjkalo, prleško vino nam je prinesla **Ivanka Filipan**. Hvala **Stanki Herak**, ki je poskrbela, da so članice naše organizacije, ki pojejo v pevskem zboru, pravočasno prišle na srečanje – takoj po dopoldanskem koncertu narodnih manjšin Mesta Zagreb.

Pomoč veleposlaništva izgnancem

Dva meseca pozneje, 23. februarja, smo se znova dobili v Slovenskem domu - tokrat smo združili prijetno s koristnim. Že sedmo

leto nam je slovensko veleposlaništvo kar v prostorih društva izdajalo potrdilo, da smo še živi. Ta dokument moramo predložiti upravni enoti v Sloveniji kot pogoj za prejemanje mesečne izgnanske rente. Po potrdila nas je prišlo dvajset od tridesetih - ostali so to uredili v Sloveniji. Vsi smo v letih, dosti je bolnih, te so pripeljali otroci ali vnuki. Najtežje se je bilo povzpeti po stopnicah v dom - **Marija Kovačić** je kar spodaj pred vhodom počakala na sina, da ji prinese dokumente v podpis. Tudi tak trud se spleča, saj bi bilo drugače treba potrdilo pridobiti drugje v Zagrebu, pri policiji, v pokojninskem uradu ali na veleposlaništvu.

Potrdila nam je izročal konzul **Viktor Mlakar**, pripravila pa jih je referentka **Ivanka Filipan**, ki je tudi naša članica, saj je bila njena mama tudi izgnana leta 1941. Obema se zahvaljujemo. Hvala tudi **Ivanki Nikčević**, ki je našla lepo besedo za vsakega in ga pogostila.

Slavko K. 🇺🇸

Napovedujemo

Živahna pomlad: razstave, obletnice, obiski

Kar nekaj dogodkov se je že nabralo v našem koledarčku spomladanskih dejavnosti - tja do začetka poletja in proslavljanja dneva državnosti Slovenije in Hrvaške.

- **Razstava del Zorana Lončarja**, Slovenski dom, 29. marec ob 19. uri: Kako naplavine lesa postanejo umetniško delo, kako se stikata resničnost in domišljija, kaj v nas priključuje misel in vonj po morju.

- **Velikonočna razstava ustvarjalne delavnice Šopek**, Slovenski dom, 12. april ob 19. uri: Kaj vse ustvarijo pridne roke naših kreativk? Zagotovo bodo na ogled pomladanski šopki, praznično okrasje in pirhi, morda pa nas čaka tudi kakšno presenečenje.

- **Fotografska retrospektiva Čedomila Grosa**, Slovenski dom, 19. april ob 19. uri: Avtor je v fotografski objektiv ujel številne vrhove slovenskih Alp - od Tamarja preko Triglava do Lepe Komne. Videli bomo retrospektivo del, ki so nastala v njegovem prvem ustvarjalnem obdobju.

- **Podelitev Gallusovih priznanj**, Slovenski dom, 28. april ob 19. uri: Bliža se praznik za naše pevce!

Javni sklad Republike Slovenije bo za večletno udejstvovanje v ljubiteljski glasbeni dejavnosti članom obeh naših zborov podelil Gallusovo zlato, srebrno ali bronasto značko. Nagrajenci si zaslužijo naše spoštovanje, čestitke in aplavz!

Še nekaj pomembnih dogodkov pred nami: kmalu bomo proslavili **petletnico Alpinističnih četrtkov** v našem društvu, zagrebško krajevno organizacijo izgnancev bo **obiskala predsednica Ivica Žnidaršič**, maja se bomo pod spominsko ploščo tradicionalno **poklonili spominu na Stanka Vraza**. 14. maja bo zagrebški dan narodnih manjšin na Zrinjevcu, junija pa nas čaka **pevski tabor v Stični**. (jpt/b) 🗨

Dvojno praznovanje

Novi odmev odmeva že 20 let! Gremo naprej!

Tik pred iztekom leta, 30. decembra zvečer so člani Slovenskega doma proslavili kar dva dogodka hkrati – 20. obletnico izhajanja Novega odmeva oziroma izid 60. številke društvenega glasila ter slovo od leta 2016.

Tudi v dvojnem praznovanju na isti dan se vidi racionalnost, ki se ji že zaradi slovenskih genov kar nismo mogli upreti, da torej z eno proslavo obeležimo dva dogodka. Morda gre komu že na jetra, ker tako povečujemo 20-letnico izhajanja našega glasila, toda dragi kritiki, ne zamerite nam preveč: medtem ko 20 let v kakšnem velikem časovnem merilu ni nič posebnega, je za nas, ki se družimo v našem drugem domu takšno obdobje nekaj zelo velikega in pomembnega.

Obiskovalci prireditve so bili pravzaprav obkroženi z lastno dvajsetletno zgodovino - z Novimi odmevi na vrvcih. Razstavo je pripravljala ekipa pridnih članic in članov: **Polona Jurinič, Stanka Novkovič, Mira Bahun, Agata Klinar Medakovič** in **Irena Hribar Pavlovič**, na pomoč pa so priskočili tudi **Marjan Dirnbek, Silvester Kmetič** in **Darko Šonc**.

Razstavo z naslovom Odmeva že 20 let je odprl predsednik in član uredništva Darko Šonc. Na kratko je opisal zgodovino medijskega projekta Slovenskega doma in spomnil tudi na člane, ki jih ni več med nami, a bi Novega odmeva brez njih ne bilo.

Filip Škiljan: Ohranjanje jezika je za Slovence tudi ohranjanje identitete

Ob decembrskem prazniku Novega odmeva smo se spomnili tudi na njegovega predhodnika - glasila *Odmev*, ki ga je med letoma 1932 in 1933 izdajala Narodna knjižnica in čitalnica v (Nakič), katere naslednik je Slovenski dom. O vlogi slovenskega tiska za manjšino smo se pogovarjali s Filipom Škiljanom, doktorjem zgodovinskih znanosti z Inštituta za narodnosti in migracije.

■ Kakšne so ključne podobnosti in razlike med *Odmevom* in *Novim odmevom* oziroma tema dvema časopisnima projektoma?

- Oba sta si za cilj postavila objavljane informacij, ki bi bile zanimive Slovincem v mestu Zagreb. V *Odmevu* so bili članki v glavnem sestavljeni iz informacij o posameznih dogodkih v skupnosti, o zgodovini Slovencev v Zagrebu, objavljeni pa so bili še teksti v povezavi s Slovenci zunaj meja Jugoslavije, moralistično-filozofski teksti in teksti o delovanju slovenskih društev v Zagrebu. Novi *odmev* je bolj zasnovan, zanimiv je tudi za širše občinstvo, torej ne le za zagrebške Slovence, pri njegovem nastajanju pa sodeluje tudi veliko več kakovostnih avtorjev.

■ Le dve leti je izhajal *Odmev* - zakaj je tako hitro ugasnil?

- Predvsem zaradi težav finančne narave. *Odmev* se je namreč financiral samo z objavo oglasov in s prostovoljnimi prispevki.

■ Kaj vse ste iz *Odmeva* izvedeli o družbenih razmerah v Zagrebu in še posebej o slovenski skupnosti v tistem obdobju?

- Razvidno je, da so bili Slovenci že takrat izvrstno organizirana skupina, vendar takrat še nismo govorili o manjšini. Veliko jih je bilo na visokih položajih v hrvaški družbi: bili so znanstveniki, trgovci, gostilničarji, umetniki. Slovenke, ki so prišle s Štajerske in iz Dolenjske v Zagreb, so delale kot služkinje in vzgojiteljice. Mislim, da je bilo takrat v Zagrebu - vsaj v deležu - veliko več Slovencev kot danes. Tudi takrat so Slovenci pripravljali redna zanimiva predavanja, odprta

Člani prvega uredništva Novega odmeva so prejeli posebna častna priznanja. Na sliki Polona Jurinič. Zahvalnico so prejeli še Miroslava Maria Bahun, **Franc Strašek**, Ilinka Todorovski, **Ivica Kunej**, **Silvin Jerman** in Darko Šonc ter posthumno Cvetka Matko in Marijan Horn. Čestitamo.

Navdušenje v občinstvu so opazili tudi mediji: o praznovanju v Slovenskem domu so med drugimi poročali **Tanja Borčič Bernard** za Radio Slovenija, **Goran Ivanović** za STA in **Dejan Vodovnik** za Delo, obširen prispevek sta objavila manjšinska programa na HTV (v oddaji Prizma) in na Radiu Slovenija (za oddajo Sotočja ga je pripravila **Marjana Mirkovič**).

Veseli zvoki skupine Računajte na nas - sedaj že kar našega **Branka** in njegovih veselih hčera - so hitro razblinili morda malce bolj resne misli. Vse bolj se je širil smeh in klepet, pa ples, pa jedača in pijača, vse, kot se spodobi, da bi se primerno poslovili od starega leta in se pripravili na sprejem novega.

Kako prikazati dvajset let in šestdeset števil? Po krajši izmenjavi mnenj smo se odločili za povzetke in prikaze na osmih panojih (besedila sta prispevali Irena Hribar Pavlovič in **Ilinka Todorovski**), izobesili pa smo tudi vse doslej izšle številke našega časopisa. In razstava z naslovom *Odmeva* že dvajset let s spremnim tekstom, ki sta ga pripravili, je bila nared za otvoritev.

Bilo je lepo, bilo je veselo, za koga morda tudi malce naporno, toda ne toliko, da ne bi zdržali do poznih večernih ur. Ob tem pa le še misel: naj gre z lanskim letom v pozabo vse, kar nas je žalostilo in bremenilo in naj kot lučke na novoletni jelki svetijo v naših spominih samo lepi in svetli trenutki. Na koncu smo si zaželeli še srečno novo leto. In naj tudi bo. SREČNO.

Irena Pavlovič

Po koncu programa in med pripravo Prešernove dvorane Slovenskega doma za novoletno rajanje so obiskovalci poklepetali in se osvežili v morda najbolj priljubljenem prostoru našega društva - ob šanku. In tako obdelali »tekočo in drugo problematiko«.

Vse foto: Toni Hnojčik

Preučevalec novejših hrvaške zgodovine in narodnih manjšin dr. Filip Škiljan je med drugim raziskoval selitve in položaj Slovencev na severozahodu Hrvaške. Foto: osebni arhiv

za širše občinstvo. O njih se je lahko zvedelo ravno iz Odmeva.

■ **V kolikšni meri je slovenščina in pisana slovenska beseda povezovalni in utrjevalni element v identiteti Slovencev v Zagrebu in na Hrvaškem?**

- Jezik in pisana beseda sta po mojem mnenju ena izmed oblik ohranjanja narodne identitete Slovencev. Hrvati in Slovenci so si po kulturi, veroizpovedi, običajih in načinu življenja izjemno podobni, eden izmed osnovnih razlikovalnih elementov med obeh narodoma je jezik.

Ohranjanje jezika za Slovence na Hrvaškem pomeni tudi ohranjanja narodne identitete.

»**Pripadniki narodnih manjšin, slovenska ni izjema, se h koreninam vračajo šele, ko se postarajo.**«

■ **Želimo si, da bi bil Novi odmev ne le vir informacij za sodobnike, ampak pomemben zgodovinski pričevalec o življenju in delovanju Slovencev v Zagrebu – si domišljamo preveč?**

- Novi odmev je zelo kakovostno glasilo in za vsakogar, ki se ukvarja z raziskovanjem

novejše zgodovine Slovencev na Hrvaškem, pomemben vir informacij. Ko sem se ukvarjal z raziskovanjem slovenske narodne manjšine v minulih dvajsetih letih, je bil Novi odmev zame prvovrsten vir podatkov za del tega obdobja.

»**Novi odmev je za vsakogar, ki se ukvarja z raziskovanjem novejših zgodovine Slovencev na Hrvaškem, pomemben vir informacij.**«

■ **Ste kot raziskovalec nacionalne in kulturne raznolikosti prebivalstva Hrvaške opazili kakšne bistvene razlike med slovensko skupnostjo v neposrednem slovenskem zamejstvu in drugod v državi, kjer so prav tako večje skupnosti Slovencev?**

- Slovenci ob meji s Slovenijo so morda v manjši meri zainteresirani za organiziranje po narodni pripadnosti. Ob Sotli v Hrvaškem zagorju, v Varaždinski podravini (okolica Cestice), v Medžimurju, ob Kolpi pri Ozlju ali na Žumberku ni slovenskih društev. Le dvajset kilometrov od meje pa že obstaja interes za združevanje na narodni osnovi. Tako delujejo društva v Varaždinu, Zagrebu, Gorskem kotarju, Karlovcu in na Reki. Slovenci, ki so bolj oddaljeni od meje, denimo v Osijeku, Zadru, Splitu, pa se povezujejo predvsem zato, da bi lažje ohranili narodno identiteto.

■ **Skrbi nas, ker opažamo, da ne zmoremo nagovoriti mlajših generacij Slovencev – je zaskrbljenost pretirana, kaj nam o tem govori zgodovina?**

- Zdi se mi, da slovenska narodna manjšina ni edina, ki ima to težavo. Tudi nekatere »mlajše« narodne manjšine se srečujejo s tem. Mladih na žalost ne zanima takšen način povezovanja in delovanja, kot jih nudijo v društvih narodnih manjšin. Pri tem je treba upoštevati, da so mladi zainteresirani za druge dejavnosti, po fakulteti se zaposlijo, si ustvarijo družine in imajo še manj časa. H koreninam se vračajo šele, ko se postarajo.

»**Slovenski in hrvaški narod sta si zelo podobna, eden izmed osnovnih razlikovalnih elementov je jezik.**«

Pustni petek

Kako so Butalci v Zagrebu kupovali pamet

Slovenski dom je bil na pusti petek 24. februarja prizorišče pravega karnevala. Z veseljem smo se pripravljali za letošnje maškare. Za udeležence je bilo veselo, kot že dolgo ne! Žirija, ki je izbirala najboljšo masko, pa je imela spet težko delo.

Kreativke smo so izdelale maske zase in za tiste, ki so se hoteli nasmehiti, a so na pustovanje prišli brez mask. Tudi tokrat nam ni manjkalo navdiha. Seveda nikakor nismo mogle mimo **Trumpa**, še manj pa **Melanije**. Želele smo pokazati tudi kakšno tradicionalno slovensko masko – babo z dedcem v košu, naglavna pokrivala, polna papirnatih vrtnic, pa tudi na Butalce, župana in njegovo gospo, nismo pozabile.

Zmagovalna maska letošnjega pusta: par iz Butal (Vida in Stanka) v družbi planincev (Anton in Vjekoslav). Foto: N.S.

Dobre ideje so imele tudi druge maškare: prišle so beneške in ljubljanske dame ter čaravnice, ki jih vedno srečamo na takšnih veselicah, razveselila sta nas majhen spajdermen in njegova starejša sestra, ki ni bila pajčica, tem-

Škiljanova analiza z naslovom »Pisanja slovenskog časopisa Odmev 1932. – 1933.« je bila objavljena v reviji *Studia lexicographica*, leta 2010), št. 1, 139-162. Zanimivo besedilo si lahko preberete na tej povezavi: <http://hrcak.srce.hr/110509>

več vila. Tudi Urška in Fata sta se prišli razveselit v naš dom, bilo je nekaj kavbojev in planincev, posebej pa nas je navdušila slovenska deklica (**Klara**). Ognja se nismo bali, ker je gasilec budno spremljal situacijo, čeprav je bil član žirije.

Žirija pred težko nalogo

Predsednik žirije – šerif (**Irena**) ter njegova pomočnika - gasilec (**Marjan**) in resen roker (**Slavko**) so zahtevno nalogo opravili brez napak. Po uvrstitvi najboljših mask v ožji krog, je žirija zelo strokovno in po resnem premisleku za najboljšo masko Slovenskega doma za leto 2017 izbrala par iz Butal (**Vida in Stanka**), ki si je v Zagrebu silno želel kupiti pamet, pod pogojem, da ni preveč draga. Butalčana sta osvojila lepo nagrado, kar pa zadeva pamet, nista bila uspešna: žirija ju je potolažila, da pameti manjka vsem in da pri nas ni ravno pravi kraj za takšen nakup. Poleg tega pa pogosto tudi ni slabo, če je človek nima preveč.

Kavboj (**Bojan**) je bil s svojo harmoniko neutruđen, ob polkah in valčkih so maske lahko plesale in zapele naše drage slovenske pesmi. Ob krofih in fini kapljici smo imeli pravo veselico v krasnem prijateljskem ozračju. (N.S.)

Butalci v lovu na pamet

Med prebivalci namišljenega kraja Butale iz legendarne zbirke humoresk Frana Milčinskega iz leta 1899 najdemo veliko takih, kot bi jih vzeli iz današnjega časa.

In so dejali: »Ko imamo obilno vseh drugih dobrot, ni vrag, da ne bi dobili še pameti, kolikor treba. Za denar je naprodaj vse. Potem bomo v Butalah brez napake.« Pa je nanese in so praviti slišali o tujem mestu, da imajo pod mostom deveto šolo, v tem mestu da je toliko pameti, da jo kar v sodih prodajajo kakor kisló zelje. Pa so sklenili in s sodom tjakaj poslali štiri može, da kupijo vedro pameti ali dve, kakor bo kazala cena.

Če vas zanima, kako je Butalcem uspel nakup, preberite knjigo! Nasmejala vas bo do solz.

Prvi petek

Ko bi bilo vedno tako!

Prvi petek v marcu je bil veliko bolj zanimiv od prejšnjih. Januarja zaradi hude zime, snega, leda in temperatur, ki so padle pod minus 15 stopinj, ni bilo nikogar, februarja pa so žalostne novice preglasile dobre.

Februarsko vreme je bilo nekoliko bolj prijazno od januarskega, tu in tam je celo posijalo sonce in malo zmehčalo sive in meglene dneve. Na prvi petek se je tako zbralo nekaj pogumnejših članov. Slavljenska **Olga** nas je počastila s pizzo in tudi pijače je bilo nekaj. Vendar pa je bilo srečanje kar žalostno, saj smo zvedeli, da nas je zapustil naš priljubljeni prijatelj in član Danijel Kranjc. Pogovor je stekel o njem in o drugih članih, ki so nas prezgodaj zapustili, in žalostni smo se kmalu razšli.

Zakaj je marca vedno najlepše?

Predvsem zato, ker je več slavljenecv, organizacija v timu boljša, vsi sodelujejo v delu in programu, zato je srečanje bolj bogato, vzdušje pa lepše. Tudi obiskovalcev, ki so lahko uživali v zelo dobrem programu, je bilo veliko. Vodja tega projekta **Slavko** se je potrudil in nam povedal veliko zanimivosti in napovedal pomembnejše marčne dogodke v Zagrebu (trije dnevi luči, noč čarovnic, obisk starega mesta...). Ni pozabil

Rojstnodnevni slavljenki na marčnem prvem petku.
Foto: Nino Lah

čestitati 8. marca, dneva žena. Bilo je tudi nekaj recitacij, pika na i pa je bil koncert, ki nam ga je podaril **Zoran**: zaigral je na klavir in ob domačih zvokih smo petkovci tudi prepevali. Prijetno presenečenje sta bila okrogla jubileja dveh slavljenk – ena je slavila Abrahama, druga pa 90 let! Program je trajal tako dolgo, da naš **Medeni** sploh ni prišel na vrsto s svojo zgodbo. Žal. Pa drugič.

Po programu pa se je začela pogostitev; miza se je dobesedno šibila od dobrot. Bilo je lepo, veselo in zabavno srečanje, kot ga lahko pripravijo samo ribice!

Ivanka Nikčević 🍷

Zapustil nas je Danijel Kranjc

Po mesecu bivanja v domu za ostarele je 29. januarja v 75. letu umrl dolgoletni član Slovenskega doma **Danijel**, kar je člane Slovenskega doma tembolj presunilo, ker je bolehal samo pol leta.

Od Danijela smo se poslovili 6. februarja ob krematoriju na Mirogoju, in še prej, 3. februarja, na rednem srečanju ob prvih petkih. Premlad nas je zapustil, prav v času, ko je cele dneve z veseljem delal na svojem vikendu v Sromlju. Rad je sodeloval v aktivnostih Slovenskega doma v Zagrebu. Manjkal nam bo.

Zapomnili si ga bomo po pripravi domačega jägermaistra, članstvu v pustnih

žirijah, dobrodošlicah z domačo slivovko v Sromlju, sodelovanju v Agatini "ekipi" in živahnosti: ni znal mirovati, vsak dan je poldrugo uro krožil po Bundeku. Še decembra sva na sprehodu po naselju Sopot načrtovala zimsko druženje s kartanjem, ker se mi je zdelo, da je končno po petih mesecih bolezní okrevale. Hvaležno se ga bomo spominjali, naj mirno počiva s svojo Slavico.

Slavko K. 🍷

Prešeren povezal Lipo in Triglav

Slovenski kulturni praznik so v Zadru proslavili 10. februarja, hkrati so opravili tudi dvanajsto skupščino društva. Za zven lepe slovenske besede so poskrbele članice Lipe, za odmevanje lepe slovenske pesmi pa gosti iz Splita.

Na slovesnosti v zadrski mestni knjižnici je spregovorila dr. **Barbara Riman** z Inštituta za narodnostna vprašanja iz Ljubljane, ki je spomnila, da smo Slovenci edini na svetu, ki kulturni dan praznujemo kot državni praznik. V kulturnem programu so nastopila tri članice Lipe: s svojo pesmijo Slovenija se je predstavila **Andreja Malta**, **Pia Bajlo** je recitala pesmi svojega očeta, **Marija Ivoš** pa svoje pesmi iz zbirke V pesmi potisnjena. Mešani pevski zbor splitskega Triglava je pod vodstvom **Tatjane Kurajice** zapel splet pesmi. Predsednik Triglava **Cveto Šušmelj** pa je spregovoril o uspešnem in dolgoletnem sodelovanju društev iz Zadra in Splita. Med gosti so bili tudi podpredsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške in predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadrske županije **Veselko Čakić**, predsednica Makedonskega društva **Biljana Mirjana Majić** in predsednik društva Albancev v Zadru **Adem Shala**. Za pogostitev so poskrbeli pridni članice in člani Lipe.

Z velikimi načrti naprej

Na redni letni skupščini so člani Lipe za predsednico soglasno ponovno izbrali **Darjo Jusup**. Ta je med drugim povedala, da bo društvo nadaljevalo s spodbujanjem mednacionalnega sodelovanja, prav tako pa tudi z ohranjanjem slovenskih običajev in jezika. Še posebej je izpostavila uspešno delovanje Slovencev v Zadru in njihovo vključenost v hrvaško družbo. Podpredsednica društva je postala **Rafaella Štulina**, tajnica in koordinatorica društvenih sekcij bo **Andreja Malta**, predsednica nadzornega sveta **Katarina Bezić**, za predsednika mirovnega sveta pa so izvolili **Draga Klinarja**. Leto 2016 je bilo za društvo zelo dejavno, je poročala stara-nova predsednica **Darja Jusup**. Pripravili so deveto likovno kolonijo v Turnju in spremljajoče razstave z bogatim kulturnim programom. S Turističnim uradom Sv. Filipa in Jakova so sodelovali v projektu Sejem cvetja in Ladja-knjigarna, ladja-kulture. Sooblikovali so tudi Noč

Predsednica zadrske Lipe Darja Jusup v družbi prijateljev iz Splita: predsednika Triglava Cveta Šušmelja in zborovodkinje Tatjane Kurajice (z leve). Foto: Mladen Masar

muzejev. Z Domoznanskim muzejem Biograd na moru so pripravili razstavo Mostovi prijateljstva. Društvo je pripravilo tudi samostojno razstavo Pie Bajlo ob njenem 70. rojstnem dnevu in predstavilo tretjo knjigo v založbi društva Lipa, in sicer zbirko članice društva Marije Ivoš V pesmi potisnjena.

Darja Jusup

12 let deluje Kulturno društvo Lipa; ustanovljeno je bilo 27. decembra 2004.

82 članov šteje društvo, ki deluje v prostorih Združenja kapitanov in poročnikov trgovske mornarice.

280 Slovencev živi v Zadrski županiji, med njimi več kot polovica oz. 158 v Zadru.

Kulturni praznik v družbi literata in pevcev

Ponosni na slovenske umetnike smo se ob kulturnemu prazniku družili s pisateljem **Dušanom Šarotarjem** in vokalno skupino **Bird-Land**. Prireditve v umaški mestni knjižnici 11. februarja je odprl pevski zbor Ajda s pesmijo **Ajdov cvet**.

Pisatelja, pesnika, scenarista in publicista **Dušana Šarotarja**, doma iz Murske Sotobe, sta predstavila humanistka **Irena Urbić** in ravnatelj Mestne knjižnice Umag **Neven Ušumović**. Osrednja nit pogovora je bil roman **Biljard v Dobrayu**, s katerim se je avtor vrnil k družini in rojstnemu kraju. Kot je povedal, je zgodbo o holokavstvu v Sloveniji, napisal predvsem zato, ker se je o tem predolgo molčalo, in kot opomin prihodnjim rodovom. Roman pripoveduje o koncu druge svetovne vojne v Pomurju, ko trčijo usode številnih ljudi, med njimi judovskega trgovca **Franza Schwartza**, enega izmed pešči-

ce deportiranih, ki so se vrnili iz taborišča Auschwitz. Avtor ne piše romana iz svoje izkušnje, vendar pa na očitni podlagi pripovedi, poglobljanja in raziskovanja dobe, ki jo predstavlja bralcem.

V nadaljevanju večera je nastopila vokalna skupina **Bird-Land** iz Ljubljane, v kateri poje tudi nekdanja pevka naše Ajde **Tina Vinković**. Mlada skupina, tako po letih kot po času delovanja, nas je navdušila s izjemnimi, svežimi in inovativnimi izvedbami znanih pesmi, kot so na primer **Ain't no sunshine**, **Nad mestom se dani**, **Hallelujah** in **Julija**. Izvedli so jih solisti ob šestglasni vokalni spremlja-

Irena Blažič napoveduje skupino Bird-Land. Foto: Vesna Šereš

vi in pod vodstvom **Bojana Zeliča**. Kot so povedali, so si že z imenom postavili visokoleteče cilje, pa vseeno ostajajo trdno na tleh, saj se zavedajo, da se z glasbo ukvarjajo ljubiteljsko in bodo pri tem tudi ostali, saj ljubiteljsko ustvarjanje ni poklic, ampak klic, ki jih nagovarja, da se izražajo, družijo, ustvarjajo in razveseljujejo publiko. Na koncu prireditve so obiskovalce in nastopajoče pogostile članice gastro skupine, med domačimi dobrotami, ki so jih pripravile, ni manjkala niti slovenska potica.

Irena Blažič

Skupna proslava slovenskih društev v Istri

Osrednja istrska proslava ob slovenskem kulturnem prazniku je bila 7. februarja v Lovranu; organizacijo dogodka, ki so se ga udeležili predstavniki vseh šestih slovenskih društev v hrvaški Istri, je prevzel lovranski Snežnik.

Proslava se je začela s Prešernovo Zdravljico, ki jo je prebral **Vito Vitaz**. Nato je predsednik kulturno-prosvetnega društva Snežnik **Vasja Simonič** v vlogi gostitelja letošnje proslave pozdravil navzoče in jim zaželel dobrodošlico. Program se je nadaljeval s še eno zelo znano Prešernovo pesmijo, Povodnim možem, ki jo je prav tako prebral Vitaz.

Osrednji dogodek pa je bil koncert ljudskih godcev iz bližnje Ilirske Bistrice: na oder je stopila tričlanska družinska skupina Volk Folk. Po koncertu se je prijetno druženje nadaljevalo ob večerji, ki so jo postregli v istemu prostoru.

Program je potekal v prenovljeni dvorani lovranskega kina, nekdanjem gledališču Puccini, zgrajenem leta 1911, v katerem so do konca devetdesetih let predvajali filme, potem pa je niso več uporabljali. Čeprav je po lanski prenovi večnamenska dvorana dovolj velika za takšne prireditve, ne bi mogla sprejeti vseh članov društev v Istri, ampak so lahko prišli le predstavniki.

Ker pa je Slovencev na Hrvaškem malo in nas je vsako leto vse manj, moramo držati skupaj in si med seboj pomagati. Da bi se med seboj bolj spoznali, smo prvič povabili tudi predstavnike reške Bazovice ter Svetov slovenske nacionalne manjšine Primorsko-

Vasja Simonič za mikrofonom in skupina Volk Folk. Foto: SKD Snežnik

-goranske županije, Mesta Reke in občine Matulji. Veseli smo bili, ker se je proslave udeležil tudi sekretar na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudi Merljak**. Žal se je predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** moral opravičiti.

Vasja Simonič 🗣️

Vzdušje na lovranskem druženju lahko podoživite z ogledom posnetkov, ki so dostopni na naslednjih internetnih povezavah: (<https://vimeo.com/205769767/b1d288bcd8>), (<https://vimeo.com/205781685/dbeb586c75>), (<https://youtu.be/X3VCuL1DZ0c>), (https://youtu.be/vjLZXRZ7_Y4).

Vhrvaški Istri deluje šest slovenskih društev, in sicer v Pulju, Umagu, Poreču, Buzetu, Labinu in Lovranu. Večina je majhnih, zato se povezujejo v koordinacijo slovenskih društev Istre.

Maleševe ilustracije Prešernovih sonetov

Slovenski kulturni praznik smo v Karlovcu proslavili 10. februarja z odprtjem razstave ilustracij Prešernovega sonetnega venca **Mihe Maleša (1903-1987)** in literarno-glasbenim programom.

Kulturni program se je začel s slovensko himno; sedmo kitičo Prešernove Zdravljice je zapela **Brigita Petre**. Razstavo Maleševih ilustracij je odprla **Kristina Klinner** s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu, nato pa sta o pomenu kulturnega praznika spregovorili predsednica Slovenskega doma **Marina Delač-Tepšič** in ravnateljica karlovške knjižnice **Jasmina Milovčić**. Skozi razstavljenе slike nas je popeljala umetnostna zgodovinarica in raziskovalka slikarjevega opusa **Breda Ilich Klančnik**.

Razstava je bila pod častnim pokroviteljstvom veleposlaništva Republike Slovenije na Hrvaškem. V literarnem programu sta nastopila **Srečko Maček** iz knjižnice Celje in naša članica **Frida Biščan** - v

Srečko Maček, Frida Biščan in skupina Kitarkon (z leve). Foto: Tihana Tepšič

slovenščini in hrvaščini sta prebrala Magistrale, petnajsti sonet Sonetnega venca. V glasbenem programu je nastopila vokalno instrumentalna skupina Kitarkon iz Vojnika pri Celju, ki jo sestavljajo **Jelka**

Žlaus in **Vera Koren** - vokal in kitara, **Jože Žlaus** - kontrabas, **Brigita Petre** - vokal. Izvedli so Mi smo pa tu na slovenskem doma in Tri planinke. Odprtja razstave se je udeležila tudi umetnikova hči **Travica Maleš Grešnik**.

Razstavo v počastitev 80-letnice prve izdaje Sonetnega venca z Meleševimi ilustracijami smo pripravili v sodelovanju z Osrednjo knjižnico Celje, Medobčinskim muzejem Kamnik in Galerijo Maleš iz Zgornje Rečice pri Laškem ter pod častnim pokroviteljstvom slovenskega veleposlaništva v Zagrebu. Razstava je bila v karlovški knjižnici Ivana Gorana Kovačiča na ogled od 27. februarja.

Marina Delač-Tepšič 🗣️

Poreč

O skoraj pozabljeni šavrinski tradiciji v slovenski Istri

V poreški Oljki smo ob koncu lanskega leta, ko praznujemo tudi obletnico društva, pripravili slovenski večer. Za prireditev 17. decembra smo v goste povabili amatersko skupino Šavrini in anka Šavrinke iz Gračišča v slovenski Istri.

V razigranem vzdušju in na humoren način so nam člani skupine prikazali nekdanje šege in običaje ter nas popeljali skozi zgodbo o šavrinskem življenju. Skupina je nastala pred dvema desetletjema, da bi raziskovala in ohranjala slovensko istrsko identiteto. Vrnili

so se kakšnih 100 let nazaj, poiskali nezapisane zgodbe, obudili skoraj pozabljene pesmi in melodije ter tako sestavili krajše prizore - skeče, ki govorijo o življenju non in noničev. Po

Veseli nastop igralcev Kulturnega društva Šavrini in anka Šavrinke.
Foto: Miriam Pran

nastopu smo večer nadaljevali v sproščenem skupnem druženju. (mp)

Intervju

Miriam Pran: Nujno potrebujemo prostor!

Slovensko kulturno društvo Oljka bo letos praznovalo deseti rojstni dan: leta 2007 so ga ustanovili Slovenci v Poreču, ki so se pred tem že več let neformalno sestajali. Število članov se je z dvajset povzpelo na sto, a je v mestu veliko rojakov, ki se društvu še niso pridružili, pove predsednica Miriam Pran, ki je na čelu društva že vse od začetka.

Miriam Pran v Poreču živi od rojstva, tam je tudi obiskovala osnov-

Miriam Pran: V Poreču je veliko Slovencev, ki se društvu še niso pridružili. Foto: SKD Oljka, Poreč

no in srednjo šolo. Starši so bili doma na Primorskem; ko so še živeli, so pogosto obiskovali sorodnike v Lokavcu pri Ajdovščini, saj je mama zelo hrepnela po rodnem kraju.

■ Katere so najbolj vidne dejavnosti društva?

- V društvu si prizadevamo, da bi z našimi programi in skupnimi projekti z ostalimi društvi v Istri postali prepoznaven del kulturne ponudbe v mestu. Pripravili smo kar nekaj zelo uspešnih koncertov vrhunskih zborov in glasbenih skupin iz matične domovine, med drugim smo gostili mešani pevski zbor Postojna, otet Vrtnica, duet Dovč - Gombač. Leta 2015 so v okviru dnevov slovenske kulture v Istri pri nas gostovali člani Mladega slovenskega baleta in Društva baletnih umetnikov iz Ljubljane. Pripravljamo tudi izlete v Slovenijo in tako spoznavamo zgodovinsko, kulturno in naravno dediščino naše matične domovine.

■ Tudi vaše društvo ima težavo s prostorom in pomanjkanjem mladih.

- Prostor je največja težava, s katero se naše društvo ubada že od samega začetka. Nimamo se kje redno sestajati. Prav zato je zamrlo delovanje literarne skupine. Trenutno deluje kreativna delavnica, a je vprašanje, koliko časa še, ker je treba kar naprej improvizirati s prostorom. Imamo tudi precej slovenskih knjig, ki jih nimamo kam postaviti, da bi jih uporabljali, si jih sposojali in brali. Glede staranja pa delimo usodo nekaterih drugih slovenskih društev - zavedamo se, da je povprečna starost zelo visoka in da je pomladitev društva nujna.

■ Vaši načrti in želje za prihodnost? Letos boste obhajali deseto obletnico.

- Želimo si, da bi zagnali še druge dejavnosti in programe. Predvsem pa upamo, da bomo slovesno proslavo desete obletnice, ki jo načrtujemo proti koncu leta, mogoče lahko pripravili že v lastnem prostoru. (jpt/akm)

<http://slovinci.hr>

Umetnost Zdenka Sile iztrgana pozabi

Predavanje in razstavi o priznanem arhitektu in urbanistu Zdenku Sili so prvi dogodki v organizaciji reške skupine Sila, ki želi ob dvajsetletnici ustvarjalčeve smrti javnost spomniti na njegovo bogato zapuščino. Projekt podpira tudi KPD Bazovica.

Plakat za razstavo Zdenko Sila Akvareli 1924-1934.

V skupino Sila so se povezali arhitekti, likovni umetniki, kustosi, novinarji in dediči Zdenka Sile (1915-1997). Temu pomembnemu ustvarjalcu z izrazitim poslušom za prostor in zaslužnim za številne dobre hortikulturne rešitve na Reki njegova samozatajevalna in skromna narava ni dovoljevala vsiljivega predstavljanja v javnosti, zato bi bil danes lahko pozabljen, če ne bi pri prijateljih ostala ohranjena bogata zapuščina z dokumenti, pismi, fotografijami in slikami. Zapuščino bodo pozabi iztrgali z razstavami fotografij in akvarelov, izdajo monografije in ureditvijo

Zdenko Sila (1915-1997) je očiten dokaz hvaljene reške multikulturalnosti, saj je rojen v Pragi materi Čehinji in očetu tržaškemu Slovencu. Družina se je med prvo in drugo svetovno vojno preselila iz Prage v Maribor, Sila pa je bil med študijem arhitekture v Ljubljani

zapuščene družinske grobnice na Trsatu. Ena izmed razstav bo do konca sezone postavljena tudi v prostorih reškega Slovenskega doma Bazovica.

Predavanje in razstavi

Prvi dogodek skupine Sila je bilo zanimivo predavanje reškega arhitekta **Vladija Bralića** ob koncu lanskega leta o življenju in delu Zdenka Sile, februarja pa sta bili odprti prvi dve razstavi. V galeriji Principij so bile na ogled fotografije, avtorske povečave iz petdesetih let prejšnjega stoletja. Avtor razstave **Borislav Božić**, nekdanji Silov študent, je pri tem poudaril, da se je Zdenko Sila v mladosti ukvarjal s slikarstvom in bil med vidnimi in tudi nagrajevanimi člani fotografskega kluba *Rijeka* in da zbirka več sto, morda tudi tisoč diapozitivov v zapuščini še čaka na temeljit pregled in morda tudi na novo razstavo. Mag. **Daina Glavočić** pa je v Mestnem muzeju pripravila razstavo akvarelov, ki jih je Sila ustvaril kot mladenič. Na zgodnjih akvarelih so prikazi posameznih vizur rojstne Prage, po preselitvi v Maribor je slikal ulice starega jedra in panoramske prikaze mesta ob reki, umeščena v idilično zeleno krajino. Slikarski opus šteje več kot dvesto del na papirju, s svinčnikom, tušem in akvarelom, poleg deset manj uspešnih del v olju na platnu.

Marjana Mirković za Sopotja 🍷

ni v razredu slavnega arhitekta Jožeta Plečnika. V povojnem času je prišel na Reko, se vključil v stroko in s svojim angažmajem v mestu pa tudi na celotnem območju takratne države postal znan in priznan urbanist in arhitekt.

<http://slovinci.hr>

Otroke obiskala Muca copatarica

V prvih dneh februarja, ko Slovenci edini v Evropi, če ne na svetu, praznujemo kulturni praznik, smo člani dubrovniške Lipe z veseljem in ponosom kulturno obdarili naše najmlajše someščane z lutkovno predstavo **Ele Peroci Muca Copatarica**

Pravljico smo uprizorili učencem prvih in drugih razredov Osnovne šole Marina Getaldića. Muco Copatarico smo oživili in na oder postavili pred letom in pol, in sicer **Tanja Cizej Baletić** (animacija lutk), **Magdalena Sekula**, **Carmela Grgurević**, **Hana Čerimagić** (izdelava lutk) in **Tonči Baletić** (tehnična podpora in rekviziti). K temu nas je spodbudila uvrstitev pravljice v obvezno domače branje za druge razrede hrvaških osnovnih šol. Pravljica je stara že krepko čez pol stoletja, vendar so njene vrednote in nauk zgodbe še kako pomembni v današnjem svetu. Pravljico izvajamo po potrebi v slovenskem ali hrvaškem jeziku. Izvedba traja 30 minut in je zato primerna za najmlajše gledalce.

Tudi tokrat je bila predstava zanimiva in otrokom v veliko veselje, saj so pred tem pravljico prebrali in pri predstavi z delnimi interaktivnimi vložki tudi lahko sodelovali.

Šibenik

Jubilejna proslava Prešernovega dne

Kulturno društvo Slovencev dr. France Prešeren se lahko pohvali, da je letos že dvajsetič proslavilo Prešernov dan. Na glasbeno-literarni večer v prostorih svojega društva so 16. februarja povabili člane, prijatelje in vse someščane.

Uvodoma je Ženski pevski zbor Prešernovke zapel Prešernovo pesem Luna sije, kladvo bije. Po pozdravnem govoru predsednice društva

Glavno vlogo v Muci copatarici igra Tanja Cizej Baletić. Foto: Tonči Baletić

Čajanka s čitalniškim večerom

V naših podnajemniških prostorih na Batali, v gruškem predelu Dubrovnika, kjer si delimo prostore z Evropskim domom, francoskim konzulatom, društvom Sarajlija in Klubom mladih Drito, smo okoli Valentinovega s pridom negovali materinščino. S knjižnih polic smo vzeli knjige in obujali spomine na prebrana dela, nato pa prebirali prozna in pesniška dela slovenskih avtorjev. Na posebno mesto smo postavili najstarejšo knjigo, ki smo jo našli, slovensko pesmarico z notnim zapisom, ki je izšla v Trstu leta 1900. Knjige so ob napredku tehnologije in poplavi drugih medijev morda malce potisnjene na stranski tir, vendar so še vedno najboljše prijateljice.

Tanja Cizej Baletić

Karmen Donđivić je naša članica Simona Grgas Tucilo recitala Prešernovo pesem V sili spomina. Prešernovke so zapele še dve tradicionalni slovenske pesmi, nakar smo se prepustili poeziji znane slovenske igralka in pesnice Mile Kačić - pesmi iz njene zbirke Okus po grenkem je recitala Mojca Bareša.

Letos je bila naša gostja vsestranska umetnica Gojka Skorić Pelajić. Je članica Matice Hrvatske iz Šibenika, izdala je dve zbirki pesmi in že pripravlja tretjo, je članica šibeniškega pevskega društva Kolo, igra mandolino in je izdala zgoščenko instrumentalne glasbe. Fotografija je še ena njena strast, ki je rodila celo 15 samostojnih razstav v Šibeniku in

Pulj

Sladko grenka prva četrtina leta

Razstava, večer s knjigo, spomin na rojaka – filmofila, izid Mavrice ... to so glavne dejavnosti društva Istra v prvem četrtletju. V ozadju pa skrb za denar, večna spremljevalka delovanja društev v tem delu leta.

Predstavitelj knjige Ubežnik iz laptopa: avtor Branko Lučić, Davor Šišović in Danica Avbelj. Foto: V. V. Zmaić

Za nami sta prva dva meseca v letu, ki ju v društvih načeloma porabimo za prijavljanje na razpise. Ko to pišem, rezultati razpisov še niso znani, kar je ponavljajoč problem neučinkovite politike financiranja društev, saj prvo tretjino leta praktično živimo brez sredstev. Pri nas smo (z odlogom plačila) vseeno uspeli izdati prvo letošnjo številko Mavrice, ki je zajela dogajanje v društvu pred novim letom. Upamo, da bo konec marca, ko bo naš zbor Encijan nastopil v portoroškem Avditoriju – v okviru revije Primorska poje - menda le izvedeli, kako (finančno) bogato projektno leto nas še čaka.

Kultura: ilustracije, knjiga, film

Slovenski kulturni praznik smo slovenska društva v Istri praznovala v Lovranu (o tem več v njihovem prispevku). V Pulju pa smo Prešernova dan zaznamovali skupaj z osrednjima knjižnicama Pulj in Celje. V puljski knjižnici smo si ogledali ilustracije Sonetnega venca Franceta Prešerna, avtorja Mihe Maleša, in prisluhnili etno skupini Kitarakon. Med gosti sta bila slovenska ve-

leposlanica na Hrvaškem dr. Smiljana Knez in namestnik župana Pulja Fabrizio Radin. Drugega marca smo v galeriji SKD Istra spremljali predstavitev knjige Branka Lučića Ubežnik iz laptopa. Avtorja, ki je po rodu Puljčan, a že več kot 30 let živi, dela in piše v Ljubljani, je predstavil novinar in poznavalec njegovih del Davor Šišović. Njun duhovit pogovor je nemalokrat nasmejalo polno dvorano galerije. Knjiga Ubežnik iz laptopa govori o alter egu lastnika prenosnega računalnika, ki se v zbirki računalniških podatkov izlušči v osebnost in v tuzemnem svetu skozi anekdote, bajke in basni išče smisel življenja ter nastavlja ogledalo družbi.

V okvir prireditve Dan Barakera smo se 3. marca skupaj z Mestnim odborom Stoja spomnili 90. obletnice rojstva Marijana Rotarja. V kulturnem programu je nastopil naš zbor Encijan, ogledali smo si tudi kratek film o Rotarjevem življenju. Za Pulj je Rotar zgodovinska osebnost, saj je leto po tem, ko je bil 1952 imenovan za direktorja puljskega kinematografskega podjetja, organiziral prvo revijo tujih filmov v puljski Areni.

Vesna Vukšinić Zmaić

drugod. Predstavila nam je pesmi, ki so nastale iz naslovov skladb, izvedenih na Dalmatinskih šansonih med letoma 1998 in 2012. Z nami je delila tudi še neobjavljene pesmi, ki so nastale iz naslovov pesmi Arsena Dedića in Oliverja Dragojevića. Podarila nam je njeno drugo zbirko pesmi in zgoščenko U zagrhlaju mora (V objemu morja). Prireditev se je končala s pe-

smijo Prešernovk, vendar se je druženje nadaljevalo v veselem vzdušju ob sladica, ki so jih pripravile naše članice.

Mojca Bareša

Vsi nastopajoči na šibeniški proslavi. Foto: Mojca Bareša

Kako doseči, da bomo bolj vidni in slišni?

Že štirikrat smo pripadniki narodnih manjšin na Hrvaškem volili člane svetov in svoje predstavnike, prvič leta 2003, nazadnje predlani. Pa smo s tem res utrdili most med večinskim narodom in manjšinskim prebivalstvom? In če ne, kako to doseči?

Takšno je bilo eno od osrednjih vprašanj prve od dveh delavnic v organizaciji hrvaškega vladnega Urada za človekove pravice in pravice narodnih manjšin, ki je potekala od 1. do 3. februarja v Zagrebu. Delovni naslov: Podpora svetom narodnih manjšin na lokalni ravni. Poleg kolegov iz madžarskega, srbskega, makedonskega in albanskega sveta sta se je udeležili tudi članica in tajnica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, **Irena Šonc** in **Agata Klinar Medaković**.

Kdor ima znanje, ima ključ

Glavni namen zanimive in poučne delav-

nice je bil izobraževanje članov svetov in predstavnikov, da bi bili v svojem okolje še bolj vidni, slišni in prepoznavni. Udeleženci so se med drugim seznanili z vnosom podatkov in delovanjem novega spletnega vmesnika za on-line spremljanje Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin iz zornega kota svetov. Kot je poudaril eden od predavateljev **Ljubomir Mikić**: »Ključ dobrega spremljanja je tudi dobro poznavanje Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin!«

Hrvaška se je kot članica Evropske unije zavezala, da bo dosledno spoštovala ta zakon ter natančno spremljala delovanje

Udeleženci delavnice Podpora svetom narodnih manjšin na lokalni ravni:
Foto: Lidija Japec

svetov narodnih manjšin in zakonsko določeno prevzemanje vlog. Analiza, spremljanje in ocenjevanje izvajanja Ustavnega zakona o pravicah narodnih manjšin so tudi del evropskega projekta IPA 2012, za katerega je zagotovljenih več kot pol milijona evrov – če smo natančni, pogodbeno vrednost projekta znaša 567.489,28 evra. (akm) 🇺🇦

Split

Praznični preplet morja, poezije in domovine

Na povabilo splitskega Triglava sta 8. februarja v dvorani lutkovnega gledališča Maja Gal Štromar in Mitja Simič pripravila glasbeno-literarni večer. Objavljamo odlomek iz pesničinega zapisa o tem, kako sta v Splitu »zaplavala med valove poetičnega«.

Od vedno sem čutila ta poseben izziv: kako preletiti, povedati, se izraziti. Nemara sem zato tudi pisateljica, pesnica in igralka. In jezik je moje poslanstvo. Včasih se mi zazdi, da mi zapis na papir ali v računalniško elektronsko kodo ni dovolj, da mora ‚beseda meso postati‘, da ji moram vlti zvočnost, telo, da jo moram obarvati, jo obleči in jo poslati v svet, na oder. Včasih je zapisana dovolj, saj ni le beseda, mrtva črka na papirju, temveč hkrati postane sled, potka, nevidna reka, ki dolbe v papir. Postane notno črtovje, ki napoveduje simfonijo. Skrivnostno tlakovana zemljena ali kamni-

ta potka v temačen gozd, ki razkriva še ne razkrito. Kako se z jezikom prebujati in prebujati ljudi okoli sebe? Kako izraziti najbolj skrite in neizrekljive tančine tako, da se dotakneš drugega, da v njem prebudiš podobna občutja, da ga povabiš na ples, v dialog, v sotočje ljubezni in prepoznavne? Vse to me navdihuje, me dela živo in prisotno, me radosti in včasih, priznam, tudi žalosti, a le zato, ker sem živa. In dokler smo živi, smo radovedni in imamo možnost spoznave in napredovanja.

Krik galeba in tramontana

Zato sem za izkušnjo v Splitu iskreno hvaležna. Hvaležna za tako topel in srčen sprejem, za stiske rok, za lepo besedo, za nasme, za jutranjo sladko Verino sirnico, za prečudovito omamno cvetje, ki napolni narobe in priča o prijateljstvu in spoštovanju. Ganljivo in osvobajajoče je bilo slišati valovanje meni ljubelega morja, vonjati prihajajočo pomlad sredi februarja, premagovati bele stopnice na Marjanu, čutiti domačnost

Navdihujoč nastop Maje Gal Štromar in Mitje Simiča. Foto: Branko Dobrota

Varoša, kjer na vrveh sušijo dišeče oprane rjuhe, nogavice in srjace, Varoša, ki diši po jutranjem zakurjenem ognju, ki bo dal toploto, ki bo dal mir. Varoša, ki naju je prebujal v sončnih žarkih, v vonjavah Mediterana.

Da, vse to je dar. Slišati strujanje morja, a ne le morja ob sončni Rivi, kjer sva čez dan posedela ob vznožju Dioklecijanove bele palače in vonjala neskončnost na obzorju, jedla drobne sušene smokve (Ah, kot nekoč naš Dr. Prešeren!), temveč slišati tudi in predvsem ritmična valovanja dihanja v dvorani, med publiko, ki je utripala z nama in z nami, v krik galeba in splitske tramontane. Zato še enkrat iskrena hvala prav vsem! In sr(e)čno!

Maja Gal Štromar 🇺🇦

Maja Gal Štromar je vsestranska umetnica: igralka, pesnica in pisateljica, režiserka, prevajalka, gledališki pedagog, profesor retorike, scenaristka, moderatorka. Izdala je 12 avtorskih knjig, od tega 4 pesniške zbirke. Mitja Simič je krajinski arhitekt, publicist, kitarist in pevec.

Mojstrstvo večnega Plečnikovega opusa na Hrvaškem

V Plečnikovem letu, ob 145. obletnici rojstva in 60. obletnici smrti ljubljanskega arhitekta svetovnega slovesa Jožeta Plečnika (1872-1957), se spominjamo tudi Plečnikove dediščine na Hrvaškem: paviljon na Brionih, denimo, je uresničil pri 83 letih in je zadnji mojstrov v celoti realiziran projekt.

Pot v arhitekturo je Plečnika vodila preko Gradca in Dunaja, kjer je najprej delal kot risar in mizar v tovarni pohištva; te obrti se je naučil pri svojem očetu, ki je imel mizarško delavnico. Nadarjenost ga je leta 1895 popeljala v atelje vodilnega avstrijskega arhitekta Otta Wagnerja; naslednja tri leta je bil Wagnerjev učenec na dunajski Akademiji likovnih umetnosti. Med letoma 1901 in 1911 je imel na Dunaju svoj lasten arhitekturni biro, med letoma 1911 in 1921 pa je bil profesor na šoli za umetniško obrt v Pragi. Nato se je vrnil v rojstno Ljubljano, na Tehnično visoko šolo, kjer je deloval vse do leta 1935. Za seboj je pustil bogat opus, a tudi številne idejne načrte, ki niso bili nikoli uresničeni.

O Plečnikovi dediščini na Hrvaškem smo v Novem odmevu obsežno pisali v 3. številki (1997), pozneje pa ob razstavi Plečnikovega opusa v Zagrebu leta 2000 in ob oživljanju spomina na mojstrov neuresničen projekt v Osijeku leta 2014.

Umetnik sakralnega, posvetnega in univerzalnega

Brez Jožeta Plečnika ne bi bilo slovenske prestolnice, kakršno poznamo danes. Med stavbami izstopajo Narodna in univerzitetna knjižnica, ljubljanske tržnice, pokopališki kompleks Žale, centralni stadion, rečna zapornica, Tromostovje, Čevljarški most, ureditev Križank in spominskega parka Navje ... O Plečnikovi Ljubljani pišemo na zadnji strani Novega odmeva.

Plečnik pa je bil tudi nedosegljiv sakralni arhitekt, z večnimi stvaritvami, kakršne so cerkve sv. Frančiška Asiškega v Šiški, sv. bratov Cirila in Metoda za Bežigradom, Gospodovega vnebohoda v Bogojini, sv. Mihaela na ljubljanskem barju ... Ob 60. letnici Plečnikove smrti je Ljubljanski metropolit **Stanislav Zore** zapisal: "Obhajajte hvaležen spomin na izrednega občudovalca in snovalca Lepote, ki je odsev veličanstva Boga samega in pot k njemu in začetniku vse lepote." Plečnik sam je nekoč dejal, da je „že poganski človek posvečal prvo umetnost svojim bogovom“. Njegovo delo in njegovi življenjski nazori so vsekakor bili

osnova, da se je začel postopek za razglasitev blaženega.

Zanimiva so dognanja o Plečnikovi univerzalni krščanski simboliki. Preučevalec mojstrovega opusa **Andrej Hrausky** med drugim omenja spomenik NOB v Gorjah, ki ga lahko gledamo kot rozeto gotske cerkve s figuro Marije ali kot rozeto partizanske zvezde z žalujočo partizansko ženo.

Zamisli in stvaritve na Hrvaškem

Umetnostni zgodovinar in mecen Kosta Strajnič je leta 1920 napisal in izdal prvo monografijo o Plečniku, ki je imela po besedah velikega poznavalca arhitektovega opusa **Petra Krečiča** „izreden psihološki učinek tudi na Slovenskem“. Istega leta so Plečniku ponudili predavateljsko službo v Zagrebu, a se je zahvalil zaradi skoraj hkratnega Masarykovega povabila v Prago.

V nadaljevanju navajamo nekaj najpomembnejših Plečnikov stvaritev na Hrvaškem med letoma 1909 in 1959. Omenimo pa še manj znana podatka, in sicer, da je v začetku 30. let sodeloval v žiriji mednarodnega natečaja za Bačvice v Splitu in da je prevzel naročilo za izdelavo načrta nove cerkve v Makarski, vendar ga je končal eden njegovih učencev.

Rekonstrukcija cerkve na Trsatu

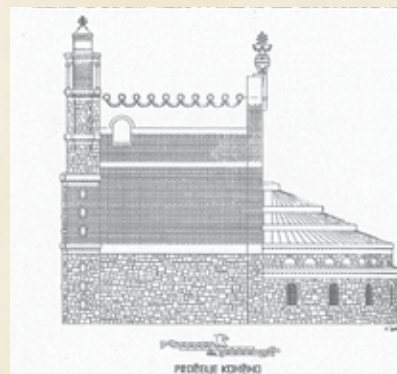
Ta romarska cerkev je povezana z legendo o Madonini hišici iz Nazareta, ki so jo angeli prinesli na Trsat in jo pozneje odnesli v Loretto. Leta 1909 je Plečnik v svoji študiji za frančiškane predvidel ohranitev cerkve, ki so jo zgradili knezi Frankopani, ter dograditev rotunde s kupolo s premerom 20 metrov in postavitev dodatnega zvonika mediteranskega tipa.

Mati Božja Lurdska v Zagrebu

Na pobudo kiparja Ivana Meštrovića so zagrebški frančiškani Plečnika povabili k izdelavi načrta za novo cerkev. Projekt je bil izdelan leta 1934, dve leti pozneje pa je zagrebški škof Alojzije Stepinac blagoslovil temeljni kamen bodočega svetišča: kripto in zgornjo cerkev kot enakopravni korpus. Kripta je bila po Plečnikovih načrtih zgrajena leta 1940, nato je projekt zaradi vojne prevzel drug arhitekt, zato zgornja cerkev ni izvedena po Plečnikovih načrtih.

Svetišče Srca Jezusovega v Osijeku

Projekt za to svetišče sodi med najbolj ambiciozne Plečnikove projekte. Zamislil si je cerkev eliptične oblike, dolgo 42 in široko 26 metrov, s 15-metrskim zvonikom, ki bi bil dvignjen v mali osi elipse in bi povezal cerkev z jezuitsko rezidenco in konviktom. Izgradnja na Gajevem trgu se je začela leta 1940, do vojne so zgradili temelje, kripto in zidove do višine 7 metrov, leta 1948 pa so po sklepu mestne oblasti vse podrli.

Poseg v Mariji Bistrici

Leta 1942 je Plečnik dobil naročilo za razširitev cerkve in romarskega kompleksa v Mariji Bistrici; zamisel je podpiral tudi škof Alojzije Stepinac. Plečnik je v svojih načrtih trikrat povečal površino neogotske cerkve Hermana Bolleja in predvidel preureditev božjepotnega središča v skladu s pomembnostjo tega svetega mesta. Zaradi vojne projekt ni imel možnosti za realizacijo.

Cerkve sv. Križa na Trešnjevki

Leta 1939 so zagrebški frančiškani povabili Plečnika, da projektira cerkev in samo-

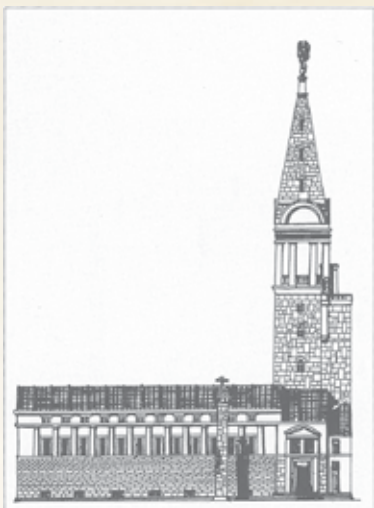
stan sv. Križa (današnja cerkev sv. Josipa). Izdelal je načrt za baziliko, v katerega bi se vstopalo skozi podnožje stožčastega zvonika, samostan pa je načrtoval ob zunanjih zidovih cerkve. Na kraju, predvidenem za neuresničeno Plečnikovo stvaritev, so po vojni zgradili veleblagovnico.

Paviljon na Brionih

Projekt na območju Titove poletne rezidence so Plečniku naročili slovenski partizani, kot darilo predsedniku. Zgradili so ga leta 1956 in je zadnji Plečnikov v celoti dokončan arhitekturni projekt (Glej sliko na naslovnici.). Plečnik se je vrnil h klasični antični temi: postavil je hram v parku okroglega tlorisa s stebri. Paviljon štejejo za najbolj tipično delo v smeri zedinjenja »severnjaške fantastike« in mediteranskega občutka za klasično ravnotežje, organsko obliko in geometrijsko strukturo. 10. januarja je bila v Plečnikovi hiši v Ljubljani odprta razstava Plečnik na Brionih.

Polona Jurinič

Tradicija

Polnoletnost Gostičevih dnevov

Že osemnajstič zapored smo se opernega pevca Jožeta Gostiča spominjali na vrhunskih glasbenih dogodkih. Gostičevi dnevi so potekali med 4. in 18. marcem, začeli in končali so se v Ljubljani, vmes pa smo se srečevali na Homcu, v Domžalah in Zagrebu.

Za začetek Gostičevih dnevov je zbor Slovenske filharmonije v domači glasbeni ustanovi v Ljubljani pod taktirko **Vladimir Kranjčević** 4. marca izvedel Liturgijo sv. Janeza Zlatoustega S. Rahmaninova. Sklepna dogodka pa sta potekala 8. marca z opero J. Gotovca Ero z onega sveta v HNK Zagreb in 18. marca z opero G. Puccinija Madama Butterfly v SNG Ljubljana. Obe operi sta bili pomembne v opusu Josipa Gostiča, blestel je kot Mičo in Pinkerton. Skladatelj Jakov Gotovac je slovenskemu tenoristu priznaval enkratnost v njegovi upodobitvi Miča.

Spominsko srečanje v veselem vzdušju

Osrednja slovesnost je bila 5. marca, prav na Gostičev rojstni dan, ko je v cerkvi

Marijinega rojstva na Homcu spominsko mašo daroval upokojeni ljubljanski nadškof **Alojz Uran**, somaševal pa homški župnik **Lojze Hostnik**. Mašo je spremljal zbor Cantores sancti Marci iz Zagreba z organistom **Pavom Mašičem**. Posebno vzdušje je nastalo po maši, ko smo se udeleženci razkropili okoli cerkve, kjer so nas po starem običaju domačini pogostili s sladkimi dobrotami in domačo kapljico. Homški hrib je bil popolnoma obkrožen s črnimi oblaki, skozi pa je na obiskovalce sijalo spomladansko sonce.

Vrhunec slovesnosti je bil »koncert«, ki sta ga izvedla **Lojze Peterle** in msgr. Uran, ko smo z njima na čelu zapeli slovenske in dalmatinske pesmi ob spremljavi Peterletovih orglic. Po skupnem kosilu je upokojeni nadškof zapel tri pesmi, nas

In memoriam: Anton Nanut

V 85. letu starosti je 13. januarja umrl eden najbolj prepoznavnih slovenskih dirigentov Anton Nanut, neločljivo povezan tudi s hrvaško umetnostjo, zlasti Dubrovnikom.

Maestra Nanuta sem spoznala leta 1999 po koncertu Dubrovniškega simfoničnega orkestra v Kneževem dvoru v Dubrovniku. Takrat sva se z "gosparom" tudi dogovorila za intervju, ki je istega leta izšel v 9. številki Novega odmeva. Vsako jesen vse do leta 2009 mi je bilo v veliko veselje obiskovati koncerte dubrovniškega orkestra pod njegovo taktirko. Maestro Nanut je bil na Dubrovnik navezan od leta 1958, ko je po končanem študiju v Ljubljani sprejel povabilo za gostovanje v tem prelepem in posebnem hrvaškem mestu. Dubrovčani so ga zadržali kot dirigenta Mestnega orkestra, leta 1959 pa je postal direktor dubrovniške glasbene šole. Veliko njegovih učencev je študiralo na ljubljanski Akademiji. V Ljubljano se je vrnil leta 1972, v Dubrovnik pa je red-

no prihajal kot gostu-

joči dirigent s Slovensko filharmonijo in simfoniki RTV Slovenija. Zelo težko je doživljal rušenje Dubrovnika v domovinski vojni. Vključil se je v pomoč ranjenemu mestu ter s Slovenskim oktetom in simfoniki nastopal na dobrodelnih koncertih po vsej Sloveniji. Imenovan je bil za ambasadorja hrvaške glasbe na tujem. Za ta prizadevanja mu je prvi hrvaški predsednik dr. Franjo Tuđman dodelil odlikovanje Danice hrvaške z likom Marka Marulića.

Dragi maestro, sedaj ste že v tistem kraju večnosti, kjer boste vedno užival mir in veselje v Bogu, ki naj vas bogato poplača za vaš trud in vam podeli svoj mir. Dubrovnik zadnja leta ni več takšen kot sva ga poznala... (-poj-)

Solisti po koncertu. Foto: P. J.

blagoslovil in nam čestital za vztrajnost v obeleževanju Gostičevih dnevov. Padla je tudi kritika, da tako pomembna prireditev, ki povezuje dve državi, poteka brez medijske pozornosti. Popoldne je bil v kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah slavnostni koncert s solisti Opere HNK iz Zagreba in SNG Opera in balet iz Ljubljane. Na sporedu

so bile arije in dueti iz oper, ki so trenutno na repertoarju obeh nacionalnih hiš. Na koncu koncerta so solisti in publika zapeli čestitko maestru Kranjčeviču za njegov osemdeseti rojstni dan. Slavljenec se je zahvalil za čestitke in obudil spomin na nastanek Gostičevih dnevov nekega vročega poletnega dne pred osemnajstimi leti. (poj) 🗨️

Antologija

Panorama novejšega slovenskega pesništva

V zagrebškem klubu Booksa je bila 6. decembra predstavljena antologija novejšega slovenskega pesništva 2000-2015 z naslovom *Ovdje i sada (Tu in zdaj)*, ki je izšla pri zagrebški založbi Đuretić, po izboru in v prevodu Božidarja Brezinščaka Bagole.

Antologija obsega izbor pesmi iz treh ključnih antologij ter nekaj posamičnih pesniških zbirk, ki so izšle od leta 2000 v slovenščini. O knjižni novosti je spregovoril njen avtor, sicer tudi hrvaški pesnik, pisatelj, esejist in prevajalec iz slovenskega in nemškega jezika. Pomen literarne izmenjave sta osvetlili docentka na oddelku za južnoslovenske jezike in književnost zagrebške filozofske fakultete **Ivana Latković** in lektorica slovenskega jezika na istem oddelku **Meta Klinar**. Nekaj svojih pesmi je v slovenščini prebrala pesnica **Barbara Korun**.

Predstavljena je bila tudi knjižica *Slovenščina na tujih univerzah*, saj je predstavitev potekala v okviru svetovnih dnevov slovenske kulture. V organizaciji dogodka je sodelovalo tudi slovensko veleposlaništvo v Zagrebu. (-poj-) 🗨️

S predstavitve slovenske pesniške antologije: Meta Klinar, Ivana Latković, B. B. Bagola in Barbara Korun (z leve). Foto: P. J.

Festival

Marjan osvojil zlato!

Ah, te orglice – mednarodni glasbeni festival s tem imenom je bil 25. februarja v Trebnjem in Mokronogu. Član Slovenskega doma Marjan Dirnbek je bil ponovno odličen.

Lahko se pohvalimo, da je Marjan na festivalu sodeloval že tretjič. Moramo mu čestitati, ker je ponovil prejšnje uspehe in že tretjič osvojil zlato priznanje. Najprej je nastopil v kvalifikacijskem tekmovanju glasbenikov - solistov v Trebnjem, potem pa se je kot zmagovalec uvrstil na gala koncert v Mokronogu, ki je potekal istega dne v večernih urah. Organizacija festivala je bila brezplačna, domačini so poskrbeli celo za krofe - prireditev je namreč potekala ravno na pustno soboto.

Festival je letos postal polnoleten, saj redno poteka že osemnajst let. Orgličarji se potegujejo za priznanje najboljšega v svoji kategoriji. Treba je povedati, da se igranja na orglicah ne uči na glasbenih šolah ali konservatorijih, zato so vsi glasbeniki na tem inštrumentu amaterji -samouki.

(N.S.) 🗨️

Odličen nastop Marjana Dirnbeka. Foto: N.S.

Od gledališča in filozofije do filma in arhitekture

Zelo raznovrstna bera stvaritev in predstavitev je zaznamovala slovensko-hrvaško kulturno izmenjavo v prvih treh mesecih letošnjega leta. Umetnost kroži tudi izven festivalskih okvirov!

Kratki torek z Vladom Škafarjem - V zagrebškem kinu Tuškanac je 17. januarja v Kratkem torku gostoval slovenski avtor, ki je v minulih petnajstih letih posnel več lirskih, poetskih elegij, ki jih sam včasih imenuje „filmske pesmi“. Vlado Škafar se je predstavil z dvema dolgometražnima filmoma: Deklica in drevo ter Mama in s kratkim filmom Stari most. Program je potekal v organizaciji Hrvaške filmske zveze s pomočjo Slovenske kinoteke in Slovenskega filmskega centra.

Frljičeva Medeja - Drama SNG Maribor je 13. januarja premierno izvedla Evripidovo starogrško tragedijo Medeja v režiji **Oliverja Frljiča**. Ta se je v svojem prvem angažmaju v Mariboru osredotočil na položaj ženske v sodobni družbi, naslovno vlogo pa zaupal prvakinji mariborske Drame **Nataši Matjašec Rošker**. Frljič se je doslej v Sloveniji proslavil z uprizoritvama Preklet naj bo izdajalec svoje domovine! v Slovenskem mladinskem gledališču ter 25.671 v Prešernovem gledališču Kranj, nazadnje pa je lani v Slovenskem mladinskem gledališču režiral projekt Naše nasilje in vaše nasilje.

Stopinje nežnega spomina 1+2 - Koncert s tem naslovom sta 14. februarja v Cankarjevem domu izvedla Zoran Predin in Matija Dedić. Navdušena publika je prisluhnila njuni izvedbi hrvaških in slovenskih skladb, kot so Jesen u meni, Ti si mi u krvi, Galeb i ja, Pegasto dekle, Priča o Vasi Ladačkom, Tvoje nježne godine in Zažmuri.

Filozofski teater z Mladenom Dolarjem - Eden vodilnih slovenskih filozofov je bil 19. februarja gost filozofskega srečanja v zagrebškem HNK. Z gostiteljem Srečkom Horvatom sta se pogovarjala o odnosu med filozofijo in gledališčem. Dolar je del slovenske fenomenološke trojice, v družbi s **Slavojem Žižkom** in **Alenko Zupančič**. V hrvaškem jeziku sta dostopni dve Dolarjevi knjigi - O skoposti in O glasu.

Hrvaški dvojec na BUMfestu - V Žalcu je od 20. do 22. januarja potekal

mednarodni tolkalski festival. Nastopal je tudi inovativen hrvaški dvojec **Filip Merčep** in **Nicolas Sinković** in vzbudil veli-

ko zanimanja s skladbo za elektroniko in tolkala Dialog, ki je bila sicer prvič izvedena na 41. Osorskih glasbenih večerih.

Knjiga Marka Uršiča - V zagrebški knjižnici Bogdana Ogrizovića je bila 2. februarja predstavljena knjiga profesorja logike in filozofije na Filozofski fakulteti v Ljubljani Marka Uršiča O renesančni lepoti. Knjigo je ob avtorju predstavljala še urednica in prevajalka **Ksenija Premur**, pogovor pa je povezovala **Darija Žilić**. Dr. Marko Uršič je. Knjiga nas pelje na potovanje skozi renesančno likovno umetnost, književnost, filozofijo, teologijo, zgodovino, in vse to skozi splet monologov in dialogov, esejev in filozofskih razprav.

Les 25 - V zagrebški Hiši arhitekture Oris je bil od 14. do 25. februarja na ogled izbor sodobnega slovenskega oblikovanja v lesu. Slovenija ima dovolj lesa, dolgo tradicijo in veliko znanja za njegovo obdelavo. Razstavljalci so predstavili vrsto izvirnih izdelkov, med njimi bivak pod Skuto, pohištveni sestav Istra, Martinovo mizo in troblo, otroški stolček Froc, Topir - leseni obešalnik. Klop Prisedi, projekt arhitekta **Urše Vrhunc**, je bil nagrajen z mednarodnim priznanjem Red Dot 2016.

Pust in kurenti v Zagrebu - V predverju zagrebške mestne hiše je bila 22.

februarja prireditev z naslovom *Fašnička hajdučija*. V njej so sodelovali tudi ptujski kurenti v tradicionalnih kostimih. S plesom so klicali pomlad in širili pozitivno energijo. Spremljal jih je ptujski župan **Miran Senčar**.

Film Dan osvoboditve - Hrvaška premiera dokumentarnega filma o nastopu slovenske skupine Laibach v Severni Koreji, ki bi morala biti 5. marca v zagrebškem HNK, je bila iz tehničnih razlogov odpovedana - izpeljana je bila dan pozneje v zagrebškem Dokukinu. Nedeljski dogodek so uradno odpovedali iz tehničnih razlogov. Norveški režiser filma Morten Traavik je nejevoljno komentiral: »Bil sem pripravljen na tovrstne zadeve v Severni Koreji, ne pa tudi v Zagrebu.«

Družinski parlament - Predstava s tem

naslovom Mestnega gledališča ljubljanskega je 7. marca gostovalo v satiričnem gledališču Kerempuh, v okviru ciklusa Gledališče brez meja. Katalonska dramaturginja, scenaristka in režiserka **Cristina Clemente** je v ospredje zgodbe postavila družino, v kateri se organizacija življenja odvija po načelih demokracije. Imajo ustavo, zakone, davke. Torej delujejo kot država. Stvari se zapletejo, ko hčerka uvede spremembe in dogodki se začnejo nepričakovano spreminjati. Režiser predstave je **Primož Ekart**, prevajalka in dramaturginja **Alenka Klabus Vesel**.

Štirje hrvaški tenorji - V Plesnem forumu Celje je bil 12. marca koncert tenoristov Đanija Stipaničeva, Vladimirja Garića, Marka Pecotića in Marka Škugorja ob spremljavi na klaviaturah Jurice Karuze. Kot običajno so štirje tenorji doživeli stoječe ovacije in večkratne bise.

Stanka Herak, jpt/sta

Lažni prijatelji

Jezikovna snažnost in napačen naglas ne gresta skupaj

Lažni prijatelji še kar nagajajo avtorjem prispevkov za Novi odmev. Število besed, ki so v slovenščini in hrvaščini enake ali podobne, njihov pomen pa je povsem različen, je očitno neskončno, naši avtorji pa.

Poglejmo nekaj primerov, kaj je narobe in kaj prav, česa slovenski govorec brez znanja hrvaščine praktično ne bi razumel, nasmejmo se jezikovni zmešnjavi in se po možnosti izognimo ponavljanju istih napak. (jpt)

»Na otvoritvi je naša predsednica **naglasila** pomen manjšine.«

Predsednica najbrž ni govorila z napačnim naglasom in narobe naglasila kakšne besede, kot bi sklepal slovenski bralec, ampak je **poudarila** pomen manjšine.

naglasiti, hr. = poudariti, sl.
naglasiti, sl. = staviti naglasak, hr.

»Bili smo na proslavi 30-letnice **osnutka** organizacije.«

Seveda govorimo o obletnici **ustanovitve** organizacije, ne pa o načrtu ali dokumentu, ki je nastanek te organizacije šele predvidel.

osnutak, hr. = ustanovitev, sl.
osnutek, sl. = prednacr. nacrt, skica, hr.

»Spoznali smo, kako mogočna je pesem, kako **snažno** povezuje.«

Kdor ne razume hrvaščine, bi bil v hudi zadregi: le kaj imata skupnega osebna higiena in petje? Zelo neprijeten primer neposrednega slovenjenja hrvaške besede z drugim pomenom! Dejansko smo hoteli povedati, da pesem **močno** povezuje.

snaga, snažan, hr. = moč, močan sl.
snaga, snažen, sl. = čistoča, čist, hr.

Pretnarjev nagrajenec

Zvonko Kovač o vlogi ambasadorja slovenske književnosti in jezika

»Nagrada prinese dilemo, ali nehati z delom ali ga bolj intenzivno nadaljevati, ker so te priznali in s tem povabili k nadaljnemu sodelovanju«, je hrvaški slovenist in literarni zgodovinar Zvonko Kovač pokomentiral vpliv Pretnarjeve nagrade na njegovo vsakdanje življenje. Za Novi odmev je odgovoril še na tri vprašanja.

■ Kakšni so vaši vtisi, kako se počutite kot dobitnik Pretnarjeve nagrade?

- Bil sem na meji ganjenosti, saj sva se s Tonetom Pretnarjem poznala, prvič sva se srečala na Zagrebški slavistični šoli v Dubrovniku, ko sva predavala tujim slavistom. Med kolegi svoje generacije in med zagrebškimi profesorji je bil zelo priljubljen, bil je komunikativen, vedno prijateljsko razpoložen, tudi s kakšno pesmijo z akrostihom posameznika. Hitro sva se ujela, celo skupaj sva prevajala neko poljsko pesem, ki smo jo rado peli, on v slovenščino, jaz iz njegove slovenščine v hrvaščino. Zanimivo je, da sem se s slovenistiko začel ukvarjati ravno v letih, v katerih je Tone odšel na drugi svet. Si lahko predstavljate, koliko vsega bi kot zgrajen slavist še lahko prispeval k slovenistiki in slavistiki, če bi še živel, če pa sem sam - in to moram povedati v svojem jeziku - »zapravo skrajniti jugoslavist dogura« do Pretnarjeve nagrade, do ambasadorja! In nenazadnje: povezuje naju poezija. Kot pesnika sva morda oba več pričakovala od akademskega sveta, a tudi ta je do pesnikov neusmiljen.

■ Postati ambasador slovenske književnosti in jezika je častna nagrada, kako jo doživljate?

- Nagrada je namenjena tujim slavistom, ki se ukvarjajo s slovenistiko. Kot sem dejal v kratkem pogovoru za Delo, nisem tipični slovenist, ker je danes že težko ali nemogoče najti profile, kakršna sta bila Ivan Cesar in Jože Pogačnik ali pa nekdanja beograjska slovenistka Marija Mitrović in sarajevski slovenist Juraj Martinović.

Ambasador slovenske književnosti in jezika Zvonko Kovač. Foto: Lirikonfest

Nekdaj je bilo dovolj dela, danes pa moramo iskati vedno nove možnosti za pridobivanje študentov. Osebnostno sem razvil specifičen pristop, ki mu pravim medkulturni, primerjalni. Zavedati se moramo, da je bila slovenistika v Zagrebu vedno napol, tuja, napol, domača, velikokrat so jo vodili Slovenci - Celestin, Ilesič, Petre, tudi Toporišič je bil dolga leta lektor v Zagrebu. Danes nočemo in ne moremo postati tretja slovenska slovenistika po Ljubljani in Mariboru, ampak prva sosednja, mednarodna - slovenistika na tujem. Pri medkulturnem preučevanju pa ne gre samo za zamejske avtorje, gre tudi za književnosti narodnih manjšin, za emigrantske književnosti po svetu pa tudi tisto književnost, ki sicer načeloma spada v območje lastne kulture, a ima medkulturnega potenciala.

■ Kako boste vlogo ambasadorja nadaljevali?

- Nikoli se nisem počutil kot ambasador, bolj kot konzul, ki opravlja svoje redno delo in ne pričakuje velikih priznanj ali neke ambasadorske obravnave. Veseli me, da se je naš študij južne slavistike zelo lepo razvil, da je interes za slovenski jezik in književnost zelo dober, skoraj vedno največji med južnoslovanskimi jeziki, da je Katedra za slovenski jezik in književnost na zagrebški Filozofski fakulteti kadrovsko obnovljena in da se veliko prevaja iz sodobne slovenske književnosti. In da smo k temu prispevali ali še prispevamo s svojim delom. (akm, jpt) 🗨️

Učenje slovenščine ob prijetnem druženju

Že več kot dvajset let v našem društvu poteka tečaj slovenskega jezika, ves čas pod budnim in potrpežljivim očesom profesorice Marje Crnković. Zanimanja med rojaki in drugimi Zagrebčani nikoli ne zmanjka.

Za učenje slovenščine se zanimajo tako mlajši kot starejši. Najmlajša učenka v zdajšnji skupini je naša Lara, ki ima devet let in s svojo slovenščino navdušuje ostale udeležence tečaja. Najstarejša je Miljenka, ki slovenščino odlično obvlada.

Učenje slovenščine preraste v prijateljstva, tedenska srečanja postanejo prijetna druženja, na katerih ni nikoli dolgčas. Učenci se udeležujejo tudi drugih dogodkov v Slovenskem domu in tistih, ki jih društvo organizira, med njimi so tudi ogledi predstav slovenskih gledališč na zagrebških gostovanjih. (MM) ■

Najlepše slovenske besede: deklica, pikapolonica, pajkice ...

Na začetnem tečaju slovenskega pouka smo se z učenkami pogovarjali o tem, kaj je najtežje v slovenščini in kaj jim ne dela preglavic? Zaupale so nam tudi, katera jim je najlepša slovenska beseda in zakaj?

Nika Filaković:

»Najtežji se mi zdi-jo lažni prijatelji – včasih ne razumem, katera je hrvaška, katera pa slovenska beseda. Ker sem se šele pred kratkim za-

čela učiti slovenščino, še ne morem povedati, kaj mi ne dela največ preglavic. Moja najljubša slovenska beseda je deklica, s to besedo sem se že večkrat srečala.«

Lara Habuš:

»Najtežja se mi zdi slovnica, menim pa da z govorjenjem v slovenščini nimam težav. Ker imam zelo rada živali, je moja najlepša beseda živali.

Marjana Mrvoš:

»Menim, da je govorjenje po slovensko najtežje, pri tem počasi napredujem tudi

zato, ker imamo pouk samo dvakrat tedensko. Beseda pikapolonica je najlepša beseda, ker zveni zanimivo. Trenutno pišem besedilo o pikapolonici, ki prebiva na ohrovtu.«

Liljana Radevska:

»S skloni in z naglasi imam največ težav, vendar slovenščino dobro razumem. Najlepša slovenska beseda je pajkice, ker so tople in se vanje lahko 'zavijem'.«

Anketirala in foto:

Agata Klinar Medaković ■

Vrstice za jezik

Materinščina, topilni lonci in jezikovna prevlada

Ob letošnjem kulturnem prazniku je znameniti slovenski pisatelj Tone Partljič izrekel besede, ob katerih bi se morali vsi zamisliti: »Že prav, da znamo praznovati Prešernov dan, toda dragi moji, Prešerna je treba tudi brati.«

Da bi več brali in tudi tako ohranjali in krepili materinščino, je v Sloveniji stekla knjižna kampanja Slovenija bere. Njena pobudnika sta Slovenski knjižni sejem in Zbornica knjižnih založnikov in knjigotržcev pri Gospodarski zbornici Slovenije, njeni ambasadorji Saša Pavček, Manca Košir, Janez Škrabec, Vlasta Nussdorfer, Irena Štaudohar, Andrej Božič, Matjaž Gantar, Zoran Predin in Boštjan Gorenc - Pižama, pokrovitelj pa predsednik države Borut Pahor. »Družba znanja ne more obstati brez družbe branja, je dejal Bojan Švigelj iz Zbornice, Zdravko Kofol iz sejemskega upravnega odbora pa je dodal: Pismenost je brezplačna vozovnica v družbo znanja

Dan materinščine - dan za razmislek

V poslanici ob svetovnem dnevu materinščine, ki ga obeležujemo 21. februarja, je predsednik Društva slovenskih pisateljev Ivo Svetina med drugim zapisal, da je jezik edini resnični temelj identitete in prepoznavanja, hkrati pa tudi razločevanja od drugih. Opozoril je tudi na možno vlogo jezikov, ki »osvajajo tuja ozemlja, tuje narode, jih tlačijo v topilne lonce, da se tam prekuhajo in izstopijo kot govorci kitajščine, angleščine, španščine: treh jezikovnih velesil, nenehno soočenih s slovanskim sozuzom, ki pod vodstvom ruščine postavlja svoje meje.« Svetina je prepričan, da slovenščina ni ogroženi, saj je »čudežen organizem, ki

zna poimenovati celo nepoimenljivo, nepredstavljivo. Vsakič znova iznajde nove in nove besede, ki širijo njegove meje, naše meje.« (jpt/sta) ■

Bralna kultura v številkah

5.411 naslovov knjig in brošur je leta 2015 izšlo v Sloveniji, od tega 1.668 naslovov leposlovja: 901 naslov izvirnih slovenskih del in 767 naslovov prevodov (vir: NUK).

479.452 članov je bilo vpisanih v splošne knjižnice v Sloveniji, kar je nekaj več kot 23 % prebivalcev, izposodili pa so si 25,8 milijona enot knjižničnega gradiva (vir: NUK).

Za naše knjižne molje

Komedije za razvedrilo, vodniki za na pot

Katere knjige iz knjižnice Slovenskega doma priporočiti v branje? To vprašanje je včasih težko, včasih pa je odgovor na dlani. Takšna je bila tokratna odločitev: predlagam nekaj za razvedrilo in nekaj spoznavanje domovine.

V knjižno branje priporočam dela lanskoletnega Prešernovega nagrajenca za življenjsko delo **Toneta Partljiča**. Njegov opus ga uvršča tudi med komedio-grafe, ki s satiričnim očesom spremljajo družbene dogodke, anomalije, aktualno politiko, preteklost. Partljičeve komedije, zbrane v treh delih (Komedije I., II., III.), so polne satiričnih in komičnih akcij ter razmerij. V komediji Silvestrska sprava 2000 se znajdetta dva ostarela rojaka v počitniški hišici v Trenti. Franc je domobranec iz tujine, Jože je prišel iz doma za ostarele. Med pogovorom ugotovita, da v preteklosti nista bila na »isti strani«. Spominjata se zgodovine in ponovno ožvilita sovraštvo, med njima se vname pravi spopad. V prepir se vmešajo gostitelji in ju napodijo spat kot majhne otroke. Razlike med njima so velike in do sprave nikoli ne bosta prišla.

V prvih pomladnih dneh, ko vreme vabi na izlete, pa opozarjam tudi na veliko izbiro vodnikov po Sloveniji. Morda boste zagrabili priložnost, da z njihovim branjem ali z njihovo pomočjo odpotujete v znane ali neznanе slovenske kraje: Če boste v roke vzeli vodnik Kulturne poti od Aljaža do Župančiča boste spoznali pokrajine, poti in domačije slovenskih velikanov.

Darija Stantić 🇺🇸

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih

Čigav je teran in kaj se bo zgodilo s Cimosom?

Medtem ko se med državama nadaljuje neprijetna izmenjava opozoril glede arbitraže o meji – Slovenija Hrvaško poziva, naj odločitev spoštuje, kakršna kole že bo, Hrvaška pa vztraja, da je zanjo postopek končan – sta se odprli novi fronti: o teranu in Cimosu.

Nesoglasja glede uporabe imena teran so po novem letu dosegla nov vrhunec in prerasla v prvovrsten politični spor. Slovenija je vino „teran“ v Evropski uniji zaščitila z označbo porekla - ta pomeni, da se ne sme na evropskem trgu pod tem imenom pojaviti nobeno drugo vino, ki ne spoštuje pravil, ki veljajo za teran, pridelan na slovenskem Krasu. Po drugi strani Hrvaška vztraja, da se to vino prideluje tudi na Hrvaškem. Januarja ji je Evropska komisija deloma pritrčila, ko je sklenila, da bi bilo Hrvaški ob določenih pogojih treba omogočiti omejeno izjemo pri uporabi imena teran. To izjemo so predvideli s tako imenovanim delegiranim aktom. Slovenska stran opozarja, da je del hrvaške dokumentacije ponarejen, protestira zoper izjemo in sporoča, da

Hrvaški minister Goran Marić. Foto: HINA

se bo do konca borila za celovito zaščito kraškega vina teran. Pristojni minister **Dejan Židan** je napovedal več konkretnih ukrepov. V Sloveniji pojasnjujejo, da teran ni sorta grozdja, kot navajajo na hrvaški strani, ampak gre za vino, ki se ga iz sorte refošk prideluje na Krasu.

Politika o denarju, delavci brez služb?

V koprski družbi Cimos je na hrvaški in slovenski strani zaposlenih skupaj 4.400 ljudi, z njim tesno sodeluje in se nanj zanaša okoli 500 dobaviteljev v Sloveniji in več kot 200 dobaviteljev na Hrvaškem. Kljub temu sta državi z dogovorom o terjatvah iz 90. let, ko je Cimos najel 20 milijonov evrov posojila pri Riječki banki, mečkali tako dolgo, da se je potencialni kupec iz Italije umaknil. Obstoječa Cimosova in delovna mesta so pod velikim vprašanjem. Konec januarja so iz slovenske vlade sporočili, da bo Cimos reševala slovenska slaba banka DUTB. V Sloveniji so največ nejevolje in protihrvaških komentarjev sprožale informacije, da sta se pristojna ministra **Zdravko Počivalšek** in **Goran Marić** natančno dogovorila o rešitvi, potem pa naj bi dokument, ki ga je predložila Hrvaška, od tega dogovora odstopal. (jpt) 🇺🇸

Dobri novici iz Krapine in Ljubljane

Med poročili o nesoglasjih sta izstopali tudi dobri novici o slovensko-hrvaških stikih, in sicer o vzornem sodelovanju na obrambnem področju ter sporazumu med Krapinsko-zagorsko županijo ter območjem Obsotelje in Kozjansko.

V Krapini so 3. februarja podpisali čezmejni sporazum, ki zadeva 14 enot lokalne samouprave na Hrvaškem in v Sloveniji - mesto Pregrada ter občine Đurmanec, Hum na Sutli, Kumrovec in Zagorska Sela na hrvaški strani ter Rogaška Slatina, Rogatec, Podčetrtek, Kozje, Šmarje pri Jelšah, Šentjur, Dobje ter Bistrica ob Sotli na slovenski. Na tem območju je predvideno skupno delovanje za ohranjanje naravnih in kulturnih vrednosti v korist ljudi.

V Ljubljani pa sta se 25. januarja sešla slovenska obrambna ministrica **Andreja Katič** in njen hrvaški kolega **Damir Krstičević**. Obrambno sodelovanje med državama, tudi v okviru mirovnih misij, sta ocenila kot odlično, za načrtovano krepitev odnosov pa sta dejala, da je v strateškem interesu obeh držav.

Andrej Hajnšek - trener olimpijske pobjednice Sare Kolak

Jedna od najvećih senzacija u novijoj povijesti hrvatskoga sporta zlatna je medalja Sare Kolak u bacanju koplja na Olimpijskim igrama 2016. u Rio de Janeiru. Tom rezultatu značajni doprinos dao je Sarin trener Andrej Hajnšek, nakon Rija uz Matjaža Keka najpoznatiji Slovenac u hrvatskom sportu.

Andrej Hajnšek je rođen 15. rujna 1975. u Celju, u obitelji **Jožefa** i **Zofije**, rođene **Močnik**. Završio je Srednju tehničku školu UPI Žalec sa zvanjem elektrotehničar energetičar. Prekinuo je studij informatike zbog karijere atletskoga trenera. Zaposlen je u poduzeću Elektro Celje Energija. Živi s obitelji u selu Petrovče kod Žaleca.

Atletičar postaje trener

Atletikom se počeo baviti 1988. kao član AD Kladivar iz Celja. Godine 1992. postao je prvak Slovenije u bacanju koplja za mlađe juniore. Kao stariji junior u istoj disciplini bio je drugi na državnom prvenstvu 1993. u Mariboru i 1994. Novom Mestu. Postizao je solidne rezultate i u bacanju kugle. Svoj osobni rezultat u bacanju koplja postigao je 17. srpnja 1993. u Mariboru rezultatom 60,94 metara. Aktivnu natjecateljsku karijeru završio je sa samo 19 godina 1994. zbog ozljede ramena.

Odmah po završetku sportske karijere slučajno se počeo baviti trenerskim poslom. Dotadašnji trener Kladivara na treningu je doživio moždani udar pa ga je zamijenio i preuzeo rad s grupom atletičara i u tome se dobro snašao. Budući da u Kladivaru nije bilo interesa za nastavak njegove trenerske karijere pridružio se iste godine grupi atletičara koji su osnovali Atletski klub Šentjur u istoimenom gradu udaljenom 11 km od Celja. Nakon toga pohađao je tečajeve i čitao stručnu literaturu, a savjetima mu je pomagao i **Vladimir Kevo**, koji je radio s budućim olimpijskim i svjetskim prvakom u bacanju kladiva **Primožom Kozmusom**.

Martina i Sara u najboljim rukama

U prvoj grupi koju je organizirao u klubu bila je i talentirana **Martina Ratej** (Celje, 2. 11. 1981.), iz mjesta Loče kod Slovenskih Konjica. S Martinom je radio u AK Šentjur do kraja 2011. Potom su zbog boljih uvjeta prešli u Kladivar iz Celja. Od 2005. Martina je kao seniorka redovito bila prvakinja države a svoj osobni i aktualni rekord Slovenije u bacanju koplja postigla je 2010. u Dohi

(67,16 m). Iste godine Andrej je izabran za trenera državne reprezentacije u bacačkim disciplinama, a za postignute rezultate proglašen je za atletskog trenera godine u Sloveniji 2010. Nakon više od dva desetljeća uspješne suradnje Martinu je prestao trenirati u listopadu 2016. na njezin zahtjev.

Paralelno je 2014. započeo suradnju sa mladom hrvatskom atletičarkom Sarom Kolak (Ludbreg, 22. 6. 1995.). U sedmom razredu je počela trenirati bacanje koplja u AK Sloboda iz Varaždina a kao srednjoškolka je prešla u redove AK Kvarner iz Rijeke. Sara i Andrej počeli su surađivati mjesec i pol prije juniorskog SP-a 2014. u Eugenu, na kojem je ponovo osvojila brončanu medalju. Iste godine operirala je napuknuto desno rame u Krapinskim toplicama. Nakon dugog oporavka počela je redovito dolaziti na treninge u Celje i praktično se preselila u taj grad. Trenirala je zajedno s Majom Ratejšto se pokazalo korisnim jer je od nje puno naučila. U veljači 2016. je na Otvorenom prvenstvu Slovenije postavila novi hrvatski rekord - 60,24 m - i osigurala normu za nastup na EP-u u Amsterdamu. U ožujku je na natjecanju u Splitu popravila svoj i hrvatski rekord za preko 2 metra, na 62,75 m. Tim rezultatom osigurala je i nastup na OI u Rio de Janeiru. Odmah potom je na Europskom zimskom bacačkom kupu u Aradu osvojila srebrnu medalju. U srpnju je u Amsterdamu ostvarila veliki uspjeh osvajanjem bronce što je ujedno njezina prva seniorska medalja na značajnom međunarodnom prvenstvu. Taj rezultat je ostvarila novim hrvatskim rekordom kojeg je pomaknula do granice od 63,50 m.

Slovenski otac hrvatskog zlata

Vrhunac godine za Saru i Andreja bio je nastup u Rio de Janeiru. U trećem hici kvalifikacija ponovo je srušila hrvatski rekord sa 64,30 m i tako popravila svoj najbolji rezultat za 80 cm. Svoju veliku seriju sjajnih rezultata završila je u finalu OI, kad je u četvrtoj seriji bacila koplje do 66,18 m te osvojila zlatnu medalju i po peti put u istoj

Andrej Hajnšek i Sara Kolak nakon Olimpijskih igara u Riju.

godini pomakla granice vlastitog i hrvatskog rekorda. S olimpijskim zlatom postala je jedna od najvećih senzacija u današnjoj svjetskoj atletici.

U svojim medijskim istupima poslije pobjede na olimpijadi Sara je isticala da joj je trener Hajnšek kao drugi otac i da je najzaslužniji za njezine postignute rezultate. Na pitanje za Novi odmev kakva je suradnja sa Sarom nakon osvojene zlatne olimpijske medalje Andrej je odgovorio: „Suradnja je jako dobra i sve je isto kao prije Rija, jedino se ekipa malo povećala. Od Sare očekujem konstantna bacanja preko 65 m i borbu za medalju u Bydgoszczu i Londonu te borbu za Dijamantnu ligu.“

Andrej djeluje kao amaterski trener u klubovima Kladivar i Kvarner kao trener Sare Kolak a povremeno sa svojim natjecateljima iz Celja sudjeluje u reprezentaciji Slovenije. Uz to je surađivao i sa sportašima iz drugih sportova. Bio je kondicijski trener košarkaša Slovenije do 16 godina koji su na Europskom prvenstvu 2011. u Strumici osvojili zlatnu medalju u B diviziji. Radio je s košarkašima kluba Laško iz Celja, alpskim skijašima **Mišelom Žerakom** i **Martinom Čaterom** te atletičarom invalidom **Henrikom Plankom**. Na pitanje kako je zadovoljan svojom dosadašnjom trenerskom karijerom kratko je odgovorio: „Svakako da sam zadovoljan, gdje god sam bio trener napravili smo odlične rezultate.“

Eduard Hemar

Veleslalom manjšincev

Medalja naši Agati!

Da so pripadniki zagrebških narodnih manjšin aktivni tudi na športnem področju, so pokazali 26. februarja na prvem veleslalomskem tekmovanju na priljubljenem smučišču Zagrebčanov Sljemenu. Agata Klinar Medaković je bila srebrna!

Po čudovitem zimskem vremenu brez oblaka, obarvanem v sončno modrino, se je na odlično pripravljene progi pomerilo 31 tekmovalcev, od najmlajših kategorij do seniorjev. Sodelovali so smučarke in smučarji iz slovenske, madžarske, makedonske in poljske manjšine.

Zmagala je Madžarka **Emese Nagy**, drugo mesto pa je zasedla naše gore list **Agata Klinar Medaković**, ki je svoj čas uspešno tekmovala za hrvaško alpsko smučarsko reprezentanco. Agata - urednica Novega odmeva in tajnica Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb – je bila uspešna tudi v skupnem seštevku; bila je tretja za Madžaroma **Milivojem Kovačem** in **Emese Nagy**.

Pobudo za veleslalom, na katerega so se tekmovalci pripravili skoraj kot pravi profesionalni smučarji, je dala Poljska šola, organizacijo pa so odlično izpeljali Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb, Zagrebška smučarska zveza in Zagrebška

Odposlanka zagrebškega župana Elizabeta Knorr je podelila medalje najboljšim: Milivoj Kovač, Emese Nagy, Agata Klinar Medaković (z leve). Foto: Zoltan Balaž Piri

športna zveza. Po resnem - tekmovalnem delu je sledilo sproščeno smučarsko druženje s kosilom. Športni navdušenci so glede na dober odziv hitro skovali načrt za naslednji veleslalom. (-poj-)

Ne pozabimo slovenskih jedi

Kaj so nekoč jedli Ljubljanci?

Vsak kraj ima nekaj značilnih jedi, sprehod po ljubljanski mestni tržnici, ki jo je uredil arhitekt Plečnik, daje slutiti, kaj so danes najbolj priljubljene jedi Ljubljančanov. Kaj pa nekoč?

Med najbolj pogostimi jedmi za kosilo Ljubljancin ob sobotah ali nedeljah so bili goveja juha z rezanci ali bleki, od 19. stoletja pražen krompir, kuhan goveji rep ali drug kos govedine iz juhe, jabolčni ali smetanov hren, v pomladno poletnem obdobju tudi drobnjakova jajčna omaka („šnitlihov zos“), solata in priboljšek v obliki sladice. Za slednjo so pogosto pripravili skutne palačinke s pehtranom ali jabolčni zavitek („štrudl“). V zimskem času sta solato zamenjala kislo zelje ali repa, pripravljena na različne načine. Recept za priljubljeno motovilčevo solato je Valentin Vodnik (1758-1819) objavil v prvi kuharski knjigi v slovenščini z naslovom Kuharske bukve (Ljubljana, 1799).

Kuhan prekajen goveji jezik

Potrebujemo: prekajen ali sveži jezik, jušno zelenjavo, lovorjev list, sol, poper.

Priprava: Jezik kuhamo z dodatkom soli in žličko sladkorja. Lahko mu dodamo jušno zelenjavo: zeleno, korenček, česen, čebulo, lovorjev list. Še topel kuhan jezik olupimo,

narežemo na rezine in postrežemo z omako ali solato. Zraven se zelo prileže hren: nari-banemu hrenu dodamo smetano (smetanov hren), za jabolčni hren pa mu dodamo nari-bano jabolko, kis, malo oljčnega olja, sol, lahko tudi malo sladkorja.

Skutne palačinke

Potrebujemo: za testo: 0,5 l mleka, 3 jajca, 25-30 dag moke, ščepec soli, žličko sladkorja, olje za pečenje. Za nadev: 50 dag skute (sveži sir), 2 jajci, 2 dl sladke smetane, 2 žlici sladkorja, žlica drobtinic, ščepec soli. Sestavine za jajčni preliv: 1 jajce, 1 dl sladke smetane, ščepec soli.

Priprava: Iz moke, jajc, mleka, sladkorja in soli pripravimo gladko testo, ki naj počiva pol ure. Nato spečemo palačinke v vroči ponvi. Sestavine za nadev zmešamo in z zmesjo namažemo palačinke, jih zvijemo in zložimo v namaščen pekač. Zložene palačinke prelijemo z jajčnim prelivom in pečemo 30 minut na 180 stopinj in še tople serviramo. Skuti lahko dodamo tudi pehtran.

Vodnikova motovilčeva ali „repunclova“ solata

Potrebujemo: 40 dag motovilca, 2 trdo kuhani jajci, sol, olje, jabolčni kis, kuhano rdečo peso, 1 manjšo kuhano cvetačo.

Priprava: Motovilec očistimo, operemo, položimo v skledo, osolimo, zabelimo z oljem in kisom. Trdo kuhana jajca olupimo, ločimo rumenjake in beljake ter jih na drobno nasekljamo. Rdečo peso skuhamo, ohladimo in na drobno nasekljamo. Cvetačo skuhamo, ohladimo in jo položimo v skledo na sredino motovilca. Nasekljane beljak, rumenjake in peso položimo simetrično v kupčkih po motovilcu okoli cvetače.

Ivanka Nikčević

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

- ☛ Marčev sneg je beračev gnoj.
- ☛ Marčev prah je zlata vreden.
- ☛ Kar marca zeleni, se rado posuši.
- ☛ Če se aprila vreme smeje, se bo kisalo kasneje.
- ☛ April sončen in suh, maj za lepo vreme gluh.
- ☛ Če je april deževen, kmet ne bo reven.

Tromostovje

Plečnikova Ljubljana

Glavno mesto Slovenije je zaradi del Jožeta Plečnika urbanistična in arhitekturna celostna umetnina. Tromostovje, glavna tržnica, Narodna in univerzitetna knjižnica, Žale, Križanke ... so najvidnejši Plečnikovi pečati, ki jih je vtisnil Ljubljani.

Podoba Ljubljane je neločljivo povezana s Plečnikovim domom v Trnovem. Od tam vodi čez Trnovski most ter po Emonski in Vegovi cesti do središča mesta s Kongresnim trgom in parkom Zvezda kopna os, kakor si jo je zamislil Plečnik. Vodno os sestavljajo njegove ureditve porečja Ljubljanice, izliva Gradaščice, rečnih nabrežij v središču mesta in rečne zapornice.. Z ureditvijo vodne osi ter umeščanjem dreves in drugega rastlinja je Plečnik mestu ob Ljubljanici vdahnil sredozemski značaj. Urbani prostor ob reki, ustvarjen po meri človeka, je danes zagotovo najprijetnejši del mesta.

Nesmrtnost na Unescovem seznamu

Medtem ko se Plečnikova zamisel preureditve ljubljanskega grajskega griča ni nikoli uresničila, pa so po njegovih načr-

tih celovito uredili praški grad Hradčane - preoblikovali so ga v predsednikovo rezidenco ter preuredili grajske vrtove. Plečnikove nesmrtno umetnine v Pragi in Ljubljani sta Češka in Slovenija predlagali za vpis na Unescov seznam nesnovne dediščine.

Marjeta Trkman Kravar 🇸🇮

Plečnikove modre misli

Še nikdar nisem podiral, kar so naši očetje dobro naredili.

Kadar me stvar prime, jo znam.

Jaz rad rišem in si kaj izmislim, ko pa je treba imeti z ljudmi opravka, potem izgubim veselje do dela.

Žale

Narodna in univerzitetna knjižnica
Vse foto: <https://www.visitljubljana.com>